

mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1970 METAI

GEGUŽES MĖNESIO 9 D. / MAY 9, 1970

PART TWO NR. 109 (19)

Šiame numery

PAGRINDINIS ŠIO METO UŽDAVINYS.
BRONĖS JAMEIKIENĖS KŪRYBA.
ANTANAS MACEINA VĖL UŽPILTA ŠALTO VANDENS.
ROMANAS APIE NEPRIKLAUSOMYBĖS PRIEŠAUSRĮ.
FERNANDA DE CASTRO EILERASTIS.
STEIGIAMASIS SEIMAS NEPRIKLAUSOMYBĖS RAIDOJE IR TAUTOS DVASIOS ATSPINDYS JAME.
NUOSTABUSIS DAUMANTAS ČIBAS.
NAUJI LEIDINIAI.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
FILMŲ ĮVAIRUMAI.
MOTERŲ GYVENIMAS.

Pagrindinis šio meto uždavinys

Giliai suvokdami, kad savo žmonių skaičiumi netokia gausi tauta nūn tegali užimponuoti tik savo kūrybingumu, džiaugiamės, kad lietuvių kūrybinis gajumas, pagal aplinkybes, net ir tremtyje ryškiai pasireiškia. Net ir pačiais liuanistiniais klausimais jau turime gana gausią literatūrą ne tik lietuvių, bet ir kitomis kalbomis. Prof. dr. J. Balys jau 1961 m. išleistame rinktinėje su rūšies knygų bibliografiniams leidiniams: "Lithuania and Lithuanians" suregistravo net 1,182 veikalus. Paskutinių dešimtmėčių tas skaičius bus dar paaukęs. Tarp tu leidinių nemažai ir anglų kalba.

Tačiau jie vis specifiniai, apima viena ar kitą sritį, daugelis sunkiai begaunami. Užtat toks konceptinis, viską apimančių liuanistinių informacijų leidinys, kokio yra "Encyclopedia Lituanica" mums ir kiems, mums besinteresuojantiems, yra nepaprastos reikšmės dalykas. Amerikoje enciklopedijomis susidomėjimas nemažas. Jų yra beveik kiekvienoje šeimoje. Pvz. specialiai pirkėjams patarimus teikiantis žurnalas "Changing Times" rekomenduotųjų anglų enciklopedijų sąrašą įtraukęs net 22 bendro turinio enciklopedijas. Iš jų "Encyclopedia Americana" turi 30 tomų, iš viso 27.750 psl., kainuoja 375 dol. "Britanica" — 24 tomų, 28.264 psl., kainą 459 dol., "New Catholic Encyclopedia" 15 tomų, 16.522 psl., kainą 580 dol.

Mūsų "Encyclopedia Lituanica" bus viena iš nedaugelio tokių vienos tautos anglų enciklopedijų, pakankamai (konceptiviam leidiniui) plati — šešių tomų, kainuojanti tik 90 dol. Dabar pats laikas

ją išleisti, kai sutelkta tiek daug medžiagos neseniai užbaigtoje "Lietuvių Enciklopedijoje".

Galime pasidžiaugti, kad jos redakcija ir leidimas yra geroje rankose, bet jiems reikalinga kur kas platesnė talka. Tai svarbus lietuviškų studijų leidinys. Dabar visų mūsų uždavinys turi būti rūpintis, kad ši anglų kalba lietuvių enciklopedija ne tik kuo gausiau patektų į privačius šeimų knygynėlius, bet ypač į mokslo įstaigų ir miestų knygynus. Todėl prie kiekvienos progos universitetų, kolegijų, miestų knygynuose prašykime "Encyclopedia Lituanica". Jei jos nėra, bandykime susisiekti su tu bibliotekų vadovybe, nurodydami, kur ją galima užsisakyti ir išryškindami, kad tai rimtas, mokslininkų redaguojamas leidinys, kuris didžiosiose bibliotekose yra būtinybė.

Čia galėtų ir mūsų studentai gyvnes veiklą išvystyti. Jei vienas, kitas, trečias šios enciklopedijos ims ieškoti bibliotekoje, tai biblioteka ją užsakys. Kraštutiniu atveju, kai pati biblioteka pasiūlo nepajudina, reikia ieškoti mecenato, kuris bibliotekai enciklopediją padovanotų. Penkiolika dolerių už tomą nėra jau taip labai sunku sutelkti ir pačiai studentų vienai ar kitai organizacijai, ypač kreipiantis su aukų prašymu į tos mokslo įstaigos absolverentus, to universiteto ar kolegijos diplomu apvainikuotus saviškius. Dabar, kada taip nelengvomis sąlygomis vyksta mūsų anglų enciklopedijos leidimas, kaip tik pats laikas sukrusti. Jeigu išleidžiant 36 tomus Lietuvių enciklopedijos daug pasitarnavo ją pranešant, ruodami tėvai, tai lietuvių en-

(Nukelta į 2 psl.)

BRONĖS JAMEIKIENĖS KŪRYBA

JONAS DAINAUSKAS

S. m. balandžio mėn. pradžioje užbaigė ilgą kelionę po Chicago apylinkes dailininkės Bronės Jameikienės sukurti aštuoni skaldyto stiklo vitražai, keliavusieji "B. Jameikienės individualioje parodoje" ("one man show"). Balandžio 5 d. prie Chicago universiteto, "Baptist Graduate Student Center" patalpose atidarytoje ir iki IV.19 d. užtrukusioje 41 dailininko "1970-ųjų metinėje religinio meno parodoje" buvo du Jameikienės vitražai: "Trys išminčiai" ir "Šv. Petro paukštis". To paties centro vestibulyje visam laikui įstatytas jos tradicinio (švino) stiklo vitražas "Pavasaris". Jos sukurtas kilimas "Sopulingoji Motina" (kataloge pavadintas "Lithuanian Pieta" ir "Sorrowful Mother") nuo praeitų metų rugsėjo mėn., pradėjus nuo Washington, D.C., draugų su kilnojama meninių religinių temomis vėliavų paroda "Sign in Cloth" ir dabar dar keliauja po Jungtines Amerikos Valstybes. Gi nuo balandžio mėn. pradžios Chicago pietuose, 63-sios ir St. Louis gatvių rajono metodistų bei presbiterijonų bažnyčių prieangiuose yra įstatyti keturi Jameikienės vitražai: "Vaivorykštės šokėjai", "Paukštė", "Angelas Sargas" ir "Pavasaris". Tai bene 40-ji paroda, kurioje dailininkė Jameikienė dalyvauja. Tad norisi nors progą pasidžiaugti, kad ji su jos kūriniais ir pažvelgti į josios kūrybos kelią.

Pasauly žinomų meno istorikų, Hawajų universiteto profesorių, Jean Charlot ir Gustav Ecker mokinė dail. Jameikienė savo darbų technika gerokai skiriasi nuo kitų dailininkų, nes ji dabar daugiausia kuria, naudodama skaldyto stiklo techniką. Kuriant plono, tradicinio stiklo vitražus, kur paveikslą sudaro spalvoto stiklo gabalai sujungti švino ar cinko juostelėmis, darbas techniškai yra gana komplikotas. Tačiau tik po II-jo pas. karo pradėtas būdas daryti vitražus iš storo stiklo reikalauja visai kitokios technikos. Net fiziniai yra nelengva dirbti su storais stiklo luitais, juos skaldyti. Gal todėl dailininkų, tuo labiau moterų, kuriančių skaldyto stiklo vitražus, yra labai mažai. Nepamirština ir tai, kad toje meno šakoje nuo minties sukurti vaizdo iki jojo realizavimo yra gana ilgas kelias. Susikristalizavus paveikslui idėjai, dailininkas ieško tai idėjai tinkamiausios išraiškos formos. Sudarius galutinį norimo dydžio projektuojamo vitražo spalvotą piešinį, tenka padaryti kelias piešinio kopijas, naudojamas kaip darbo planus. Sunumeravus visus projektuojamo vitražo gabalėlius, kita tokio projekto kopija sukarpomą, iškerpant atskirai kiekvienam stiklo gabalėliui būsimąją formą. Sužymėjus kiekvienos tokios formos spalvą, pereinama prie stiklo gabalėlių paruošimo. Iš gana storų (vieno colio storumo) spalvotų stiklo luitų atskeliami reikiamos formos ir dydžio stiklo gabalėliai. Atskeliama specialiais kaltais bei plaktukais. Skaldant tuos gabalėlius, didžiausios reikšmės turi skelimo briaunos ir paviršiai. Šitaip parengus projektuoja-

Bronė Jameikienė

met turi atsiminti vitražo kūrėjas.

Šioje kūrybos šakoje bene svarbiausią vaidmenį vaidina skaldyto stiklo šviesos efektai, iškeliami ir stiprinami šviesos pagalba; jų panaudojimas priklauso nuo dailininko sugebėjimo atskelti stiklo gabalėlius taip, kad jie savyje sutelktų kuo daugiausia šviesos efektų.

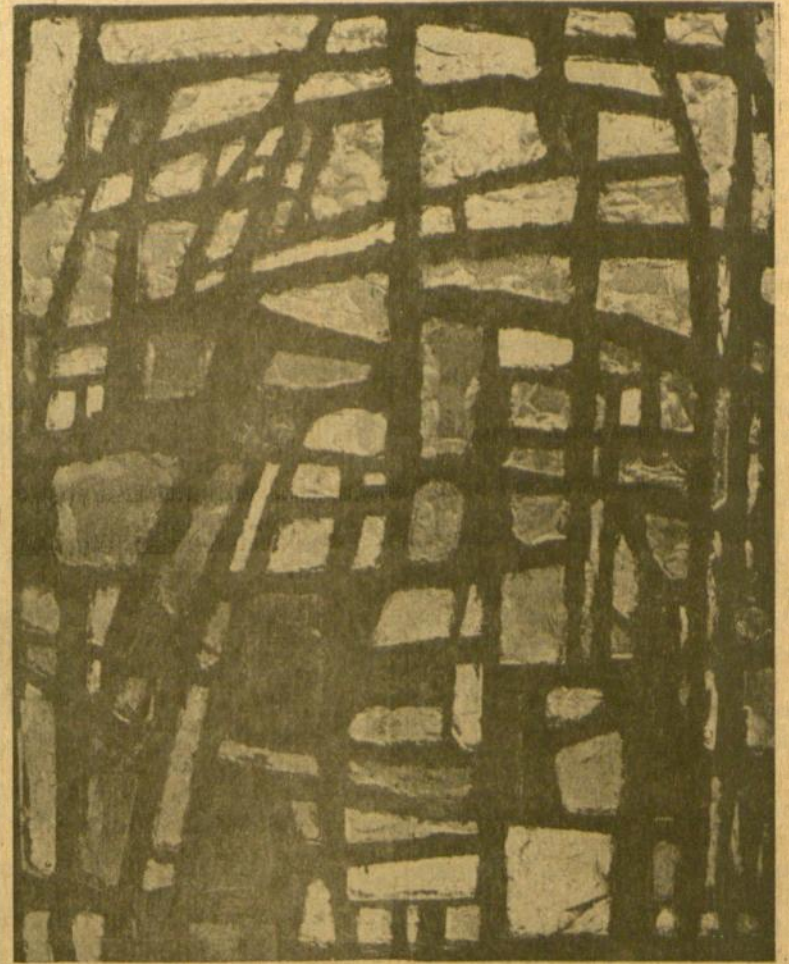
Dalininkės Jameikienės sukurti skaldyto stiklo vitražai liudija, kad ji puikiai moka sukurti nepaprastus šviesos bei spalvų derinius, kurie josios darbuose pasižymi žėrinčiu gyvumu, gairinantiu grynumu ir drauge paprastumu. Iš viso josios kūriniuose matyti gana daug stilizacijos ir abstrakčių elementų, bet josios kompozicijos yra gerai išbalansuotos ir sudaro darnius monum-

varų audinį. Pažymėtina, kad josios kūriniuose galima įžūrėti ir lietuvių liaudies kūrybos motyvų. Koplystulpių Sopulingosios Motinos, Rūpintojėlių, persijoti per dailininkės vaizduotę, josios sukurtuose vitražuose pasilaiko mūsų liaudies kūrybos bruožus ir stiliaus, ir spalvų atžvilgiu.

Kiek gi kūrinių yra ji sukūrusi? Dalininkė atsako, jog neįmanoma visų jų sužymėti. Suminėsiu čia tad nors keletą jos labiau pažįstamų darbų: "Veronikos skara" su mūsų Rūpintojėlio stilizuotais bruožais, "Rytų Madona", už kurią dailininkė Honolulu parodoje gavo premiją (vienas to kūrinių variantas likęs Havajuose, kitas yra Indianos universitete), "Gėlės" (keli variantai), "Šv. Pranciškus Asyžietis", "Vėlykų rytas" bei "Zilvinas" likę Havajuose, "Angelas Sargas", kurio vienas variantas "saugoja" Jaunimo centro vestibulį, "Vaivorykštės šokis", "Trys išminčiai", "Paukštė", "Ir aš karalius...", keli variantai "Pavasaris", keli abstraciniai kūrinių Sv. Filomenos bažnyčioje, šaurinėje Chicago dalyje, "Kristaus Kančios simbolis", didelis tradicinis vitražas, Sv. Kryžiaus bažnyčioje, Chicagoje ir Dayton, Ohio, liet. bažnyčioje grindyse mozaika lietuvių tautinių raštų motyvais ir kiti.

Kai kurių skaldyto stiklo vitražų yra keli variantai, tačiau jie nėra kopijos, nes keičiamos spalvos ir kiekvienas stiklo gabalėlis skaldomas individualiai, tad kiekvienas toks kūrinyje igauna naują veidą su visais naujais šviesos ir spalvų efektais.

Greta vitražų bei mozaikos yra supjektavusi ir išaudusi kilmų ("Šimtakojis", Ietys", "Pieta", "Žemaitiškas" ir kit.). Taip pat yra parengusi spektakliams kostiumų projektų (Donelaičio

Bronė Jameikienė

Verbų sėkmedienis (vitražas)

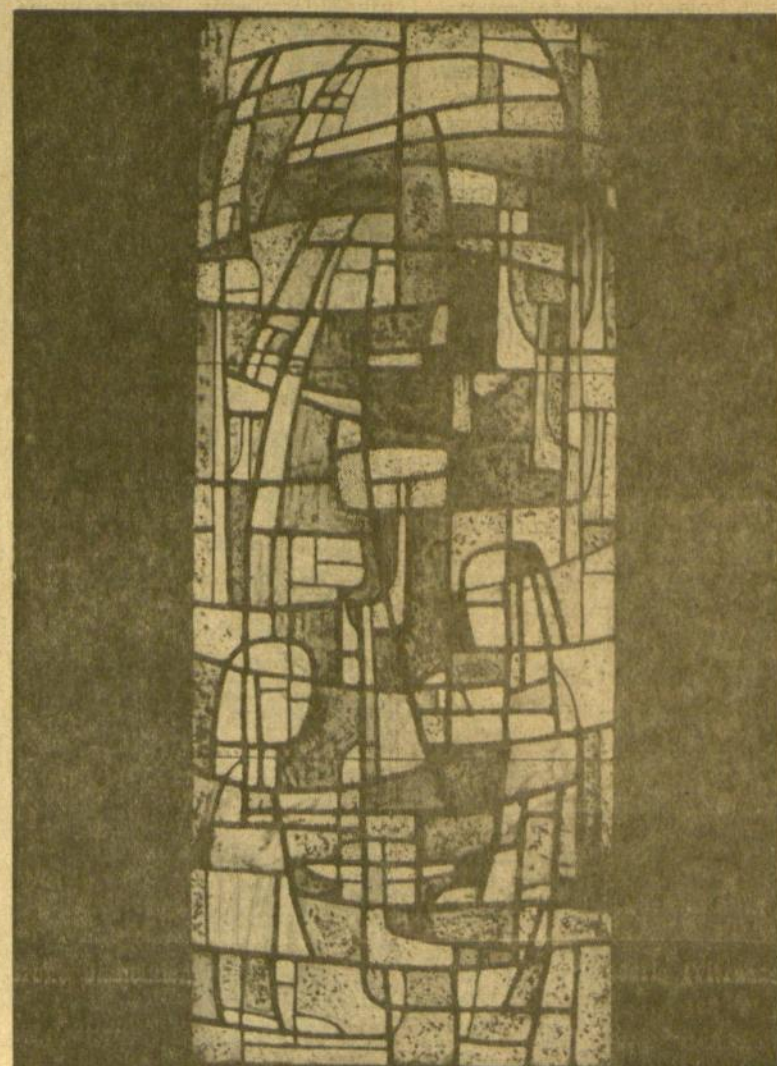
"Metams", operai "Gražina", komedijai "Bubulis ir Dundulis", "Sakraliniam baletui", "100 Saulių" oratorijos pastatymui Loyolos universitete).

Jameikienė savo studijas (liuanistiką) pradėjo Vytauto Didžiojo ir Vilniaus universitetuose. Po to, jau meno, mokėsi "Ecole des Arts et Metiers" Freiburge, Vokietijoje, Meno Institute Chicagoje, įsigydama čia Dailių menų magistro laipsnį ir Havajų universitete — Orientalinio meno istorijos magistro laipsnį. Gilindama savo meno istorijos studijas Havajų universitete, dail. Jameikienė kelerius metus tenai dėstė ir meno dalykus. Vitražų srityje dail. Jameikienė dirba jau keliolika

metų. Savo darbų parodų turėjo daugiausia Chicagoje ir kitose vietovėse (Evanstone, Grand Rapids, Notre Dame, Detroit, Denveryje, Del Mar, Honolulu, Kanadoje ir kitur), čia nekalbant apie "keliaujančias parodas". Pagaliau ji yra įrašyta ir "Who's Who in American Art" vardynė.

Kalbėdama apie savo kūrybą iš esmės, Bronė Jameikienė paabrėžia, kad dailininko darbu negalima matuoti nė valandų, nė dienų skaičių. Kurdamas žmogus it dega ir tikrąja to žodžio prasme įdeda į savo kūrinių savo sielos dalį, nes kūrybinis procesas, tam nuostabiam bet negailingam tikslui — kūriniui — realizuoti, pavergia visą žmogų. Kalbėdama apie savo kūrybos ryšį su aplinka, dailininkė sako, jog ji savo kūriniuose siekianti pirmiausia išreikšti ne tą, ką ji mato, bet tą, ką ji jaučia, matydama tą ar kitą vaizdą. Kuriant vitražus, jai labiausiai rūpi tas minkštas šviesos bei spalvų susijungimas, šaltąjį stiklą paverčiantis gyva ugnimi. Užtat ji rūpestingai stengiasi raudonus, žalius, gelšvus ir kitokių spalvų stiklo gabalėlius taip sumontuoti, kad jie, šviesos perskriosti, suspindėtų lyg rubinai, smaragdai, topazai ar kitokie brangakmenys. Tokiuose vitražuose ji ir suradusi savo gyvenimo uždavinį.

• Vilniaus konservatorijai sukako 25 m. amžius. Ji įkurta 1945 m. ir pirmuoju jos direktorium buvo Jonas Bendorius, pirmuoju taktininku — K. Kavėkas. Dabar konservatorija turi 16 katedrų, 41 studentų, įskaitant ir neakivaizdinį bei vakarinį skyrių — yra netoli 700. Šiuo metu konservatorijai vadovauja prof. Jurgis Karnavičius, kompozitoriaus J. Karnavičiaus sūnus. Įstaiga išleido du mokslų daktarus: Juozą Gaudrimą ir Jadvygą Čiurlionytę. (E)

Bronė Jameikienė

Pavasaris (vitražas)

KULTŪROS TEMOMIS KITUR

Antanas Maceina vėl užpila šalto vandens

Prof. dr. Antanas Maceina, vienas ryškiausių mūsų filosofų, savo knygomis ir savo straipsniais periodinėje spaudoje visada rasdavo gyvo atgarsio skaitytojuose, visada darydavo gilaus poveikio mūsų kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo raidai. Kai kuriais atvejais jo mintys bei nuomonės būdavo tikras šalto vandens klūstelijimas ir ant senosios tradicijos apsnūdusių ir ant naujųmų visur kaktomūša besiveržiančių galvų. Čia tik prisimintina, koki nerimastį kadaise dar nepriklausomoje Lietuvoje sukėlė jo socialinių klausimų svarstymai, kuriuose profesorius siūlė altorių aukščiau atiduoti beturčiams; gi pokario metais jo metas nepasaulėžiūrinės politikos sūkis vėl išaukė aišres kalbų ir diskusijų. Nemažiau įdomiai, sugestviai ir giliai Antanas Maceina šandien atsiliepia ir į Bažnyčios bei aplamai tikinčiųjų mąstymo ir veiklos kryptis po II Vatikano suvažiavimo.

Su prof. Antano Maceinos mintimis gali sutikti, gali nesutikti, bet negali nuneigti jų aktualumo, net tam tikro nelauktinumo, kas privertė čia tave patį galvoti, pasukti lyg šaltu vandeniu užpiltam, pritarti ar prieštarauti, bet tik nelikti abejingam ir vėsiam visam tam, ką autorius svarsto savo raštuose.

Vienas tokių prof. Antano Maceinos straipsnių kurį laiką ėjo Toronto leidžiamo savaitraščio "Tėviskės Žiburiai" atkarpoje. Straipsnis būvo lyg ir laiškas laikraščio redaktoitui kun. dr. Pranci Galdai. Iš tikrųjų, tai nei laiškas, nei straipsnis įprastine mums prasme, o tik visa studija, pavadinta "Bažnyčios tragika". Priduriant, kad tos tragikos sąvokoje telpa kaip tik šiandieninė Bažnyčios situacija, nereikia per daug ir aiškinti, kiek turi būti smalsiai pagaunanties šio prof. Antano Maceinos rašto mintys.

Ilgai "Tėviskės Žiburiuose" ėjusi studija baigta balandžio 23 dienos savaitraščio laidoje. Iš tos baigsmės čia ir duodame iliustracijai vieną ištrauką, rodančią, kad ir šių dienų mūsų filosofo mintys yra nemažiau aktualios ir drąsios, kaip ir anos kadaise Lietuvoje ir pokario metais Vokietijoje:

"Šiandieninio vykdytojai mano, kad Bažnyčios ėjimas į socialinę, teisinę, valstybinę, mokslinę, meninę kasdienybę aprėikš jos pasiuntinybę pasauliui ir kad pasaulis pradės Bažnyčią ne tik pastebėti, bet ją branginti bei jos trokšti. Bet ar tai nėra iluzija? Ar Dievo ištūmimas iš pasaulio naujųjų laikų istorijoje neveda ir prie Bažnyčios ištūnimo iš to paties pasaulio? Kam gi Bažnyčia yra pasauliui reikalinga? Tačiau! Pasaulis gali, jei nori, taiką įvykdyti ir be Bažnyčios. Nė vieno karo Bažnyčia nesutrukdė, jei jis atrodė esąs naudingas vienai kuriai (o gal net ir abiem?) pusei. — Socialinei bei ekonominei gerovei? Praktika kalba kaip tik priešingai. Kraštai (pvz. Švedija), valdomi socialistų (vad. labiausiai atsitolinusios partijos nuo Bažnyčios), yra pažangiausi socialiniu atžvilgiu. Ir ką čia Bažnyčia galėtų pasakyti, ko nežino ar negali pasakyti pasaulis? — Kultūrai kurti? Šioje srityje Bažnyčia gali kuo mažiausiai, nes ji neturi jokių aiškių kultūrinių idėjų. O kai ji pradeda apie kultūrą kalbėti, tai viskas susiveda į pastoraciją (plg. popiežiaus Pijaus XII kalbą apie literatūrą). Kultūrai kurti pasaulis Bažnyčios iš tikro nėra reikalingas, ir naujųjų laikų kultūra susikūrė ne Bažnyčios vadovaujama, bet kaip tik priešindamasi Bažnyčiai. Galėtume perbėgti visas pa-

saulio sritis ir nerastume nė vienos, kurioje pasaulis negalėtų apsieiti be Bažnyčios. Todėl kai Bažnyčia šiandien siūlytė siūlosi pasauliui pagelbėti, tai man visados pasigirsta truputį pakeisti Laplace'o žodžiai: "Madame, Jūsų pagalba man yra nereikalinga". Bažnyčios siūlymasis taikos, gerovės, teisingumo, kultūros reikalas yra tokios pat prasmės, kaip kad Dievas siūlytusi Laplace'ui išspėsti planetų sukimosi dėsnius arba šiandieniniams astronautams išaiškinti mėnulio kilmę. Kaip Dievas pasidarė nereikalingas moksliniam pasauliui tyrinėjimui, taip Bažnyčia darosi nereikalinga kasdieniniam pasaulio tvarkymui. Savo "politinės teologijos" kritikoje R. Spaemannas teisingai pastebėjo, kad pasaulio srityse "teologija ne-tiekia mums nė vieno pagrindo, kuris būtų geresnis, negu tas, kurį galime rasti ir be teologijos" ("Wort und Wahrheit" 1969, nr. 6, p. 491). Tai labai taiklia pastaba. Kritiškai galvojančiam katalikui šiandien kartais net gėda, kaip juokingai ne vienas teologas bei sielovadis atsiliepia į kasdieninius pasaulio reikalus (karas Vietname, Biafra, atominė bomba, pokalbis su marksistais, spaudos laisvė ir t. t.) Tai primena lietuvišką kalambūro: "Einu į mišką. — Ir aš! Kertu medį. — Ir aš! Darau iš to medžio lovį. — Ir aš!... Būti liūdna, kad įsibėgėjęs Bažnyčios šiandienėjimas virstų galų galė neapdairiu pasaulio vaikymusi ir nuolatinu kartojimu, esą ir Bažnyčia yra visur ten, kur ir pasaulis. Pasaulis tik juokiasi iš šito-kių vaikymosi bei kartojimo "ir aš", kaip kad ir mes juokiamės ano lietuviško kalambūro pabaigoje.

Ar tai nereikia, kad Bažnyčia neturi nieko pasauliui pasakyti ir negali nieko jam duoti? Anaipol! Minėta lygiagrečiai su Dievu ir šiuo atžvilgiu gali mums būti gera gairė. L. Tolstojus yra sykį gražiai pastebėjęs: "Jei laukinis žmogus sukopdą savo stąbą, tai dar nereikia, kad Dievo nėra; tai tik reiškia, kad Dievas nėra medinis". Jei Laplace'as nebuvo reikalingas Dievo išaiškinti bei išdėstyti pasaulio sistemai, tai dar nereikia, kad Dievo iš viso nėra; tai tik reiškia, kad Dievas veikia ne kosmologiniame pasaulio paviršiuje. Išstumdams Dievą iš savo teorijų bei hipotezių, mokslas kaip tik prisidėjo prie tikros Dievo bei pasaulio santykių sampratos. Dievas santykiuoja su pasauliu ne kaip kamštis su skylę, kuri užkamsinama Dievu ten, kur mes patys jos savo žinojimu bei veikimu užkamsinti negalime; ne, Dievas santykiuoja su pasauliu kaip Kūrėjas su kūriniais; kaip Kūrėjas iš nebūties, o ne kaip puodų žiedėjas iš molio ar kokios ten "pirmapradės medžiagos" (T. de Chardin). Nužiesti vieną daiktą iš kito gali ir gamtos bei žmogaus jėgos; Dievas-Kūrėjas čia tikrai nėra reikalingas. Štai ką mokslas yra šiandien atskleidęs, atverdamas mum akis gilesniam Dievo-Kūrėjo pergyvenimui, nes Dievas-Kūrėjas yra nepalyginamai augštesnis už platoniską demiurgą arba žiedėją.

Lygiai taip yra dabar ir su Bažnyčia. Bažnyčios pagalbos nereikalingumas pasaulio kasdieniame dar anaiptol nepaneigia jos būtinybės pasauliui kaip tokiame. Jis tik parodo, kad ši būtinybė glūdi ne ten, kur ji šiandien dažnai regima, būtent: ne pasaulio sričių santykiuose viena su kita, bet pasaulio santykiuose su Dievu. Pasaulis tįso piktnybių ir yra Dievo teisimo objektas todėl, kad jis gyvena nugara į Dievą. Atgręžti jį veidu į Dievą yra pagrindinė Bažnyčios pasiuntinybė. Bažnyčia yra ne taikos, ne gerovės,

ne lygybės, ne kultūros vykdytoja, bet išganymo nešėja. Visa pasaulio kasdiena išganymo perkeičiama, bet šios kasdienos keitimas pats savyje išganymo nekuria. Solovjovas prasmingai leido savam antikristui įvykdyti pasaulyje taiką, gerovę ir vienybę, norėdamas tuo pasakyti, kad visų šių dalykų buvimas pasaulio neišgano; priešingai, jis gali pasaulį kaip tik toliau nugręžti nuo Dievo ir nuo Kristaus, ko Solovjovo antikristas kaip tik ir siekė (plačiau apie tai "Niekšybės paslaptis", Brooklyn 1964, p. 198-231). Klaida tad yra dideliu uolumu imtis socialinių darbų, o pamiršti arba bent pastumti į šalį maldą, sakramentinę praktiką, atgailą. Kitaip tariant, klaida yra santykių su žmogumi neremti ir ne-kildinti iš santykių su Dievu. Kas sakosi mylis Dievą, o nemylti artimųjų mylis artima, o nemylis Dievo, tas irgi būtų melagis, nes tokiu atveju jis mylėtų ne artimą, bet tik — sėbra, kaip tai regime komunistinėje etikoje, nesugebančioje apimti visų žmonių, net ir priešų taip labai pabrėžiama meile. Žmogaus meilė be Dievo meilės virsta žmogaus idėjos, bet ne realaus žmogaus meile pagal aną vieno iš Dostojevskio veikėjų (Miusov) principą: "Aš sutinku būti nukryžiuotas iš meilės žmonijai, bet aš negaliu 24 valandų išbūti vienam kambaryje su žmogumi." Tokios socialinės sėbro ar žmonijos meilės yra pilnas pasaulis, ir Bažnyčia tokiu meile nėra reikalinga. Tačiau Bažnyčia yra būtina pasauliui, kad parodytų bei įvykdytų tikrą artimo meilę; artimo, kuris neišsisemia sėbro ar idėjų, bet apima kiekvieną žmogų, net ir tą, kuris mūsų nekenčia ir mus persekioja. Pasauliui reikia Bažnyčios kaip pagalbininkės kasdienai, bet pasauliui reikia Bažnyčios kaip vilkėtojos Kristumi; vadinasi, kaip išganymo skleidėjos. Stumdama Bažnyčią iš kasdieninių savo sričių, pasaulis tuo pačiu veda į jį jos išganytosios sąmonės atbudimą bei stiprėjimą. Pasaulio akivaizdoje pradedame suvokti, kad Bažnyčios pasiuntinybė iš tikro yra žymiai gilesnė, negu šiandien taip daugelio peršamas veiklumas kasdienos dalykuose, net jeigu šie dalykai

ir liestų žmogų su jo teisėmis bei pareigomis.

Leiskite man, mielasis kunige Pranai, užskleisti šį mano atoliepį į Jūsų klausimą sovietų rašytojo Andriaus Šiniavskio žodžiais: rašytojo, kuris šiandien sovietų Rusijoje persekiojamas ir kalinamas, kuris tačiau puikiai įvelgė žmogaus būseną pasaulyje ir todėl ją išreiškė šitokia nepaneigiama formule: "Reikia tikėti ne dėl seno įpročio, ne dėl mirties baimės, ne šiaip dėl viso ko, ne todėl, kad mus kas nors verčia ar mum grasina, ne dėl humanistinių principų, ne sliaisi išgelbėti, ne originalumo dėlei. Reikia tikėti visiškai paprastai todėl, kad Dievas yra (cit. "Wort und Wahrheit" 1969 m., nr. 6 p. 495). Dievo buvimas — štai kas yra tikėjimo pagrindas. Ir kaip tik šį — tokią paprastą — pagrindą pradedame šiandien pamiršti, teikdami Bažnyčiai visokių (kaip tik Šiniavskio minimų) įmanomų ir neima-

M. K. Čiurlionis "Sputnike"

— M. K. Čiurlionis sovietiškojo "Reader's Digest" puslapiuos. Nusiziūrėję į šį pasaulyje plačiausiai paplitusį, amerikiečių anglų kalba leidžiamą žurnalą, rusai panūdę į pasekti. Kone kopijuodami "Reader's Digest" formatą, šriftų ir puslapių su-tvarkymą, rusai anglų kalba leidžia ir savo mėnesinį "Sputnik". Tačiau, nesitikėdami "priešakinė" savo spaudos technika pralenkti amerikiečių "Reader's Digest", sovietai tą savo "Sputniką" spausdina Helsinkyje, Suomijoje, kad tik jis bent išvaizda neatsiliktų nuo amerikietiškojo.

Mums tačiau įdomu, kad š. m. balandžio mėn. "Sputniko" numerioje daug dėmesio skiriama ir mūsų Čiurlioniui. Jame dedamas Camille Flammarion straipsnis "The Strange World of Čiurlionis". Tekstui su iliustracijomis skirta 9 žurnalo puslapiai. Kai atveju atvejais apie Čiurlionį įvairiai daug kur buvo rašoma kaip apie abstraktizmo pradininką, kaip apie lietuvių tautos dvasios vaizduotoją, kaip apie muzikinių temų tapytoją ir t. t., tai Flammarionas čia akcentuoja Čiurlionį, kaip dabar prasidedančio kosminio amžiaus pranašą. Anot, Flammariono, Čiurlionis

buvęs Kolumbas; jis pirmas išlipęs į naujos eros kontinentą; jis gyvena kažkur, kur mes dar ilgą laiką nenueisime; Čiurlionis turėjęs kitokią erdvės ir laiko koncepciją, visai kitokią, negu mūsų įprastinė, o tos koncepcijos supratimas, tur būt, priklausytų tik ateities žmogui.

Čiurlionio puslapius "Sputnike" puošia aštuonios spalvotos dailininko darbų nuotraukos: Rex, Piramidžių sonata, Pilies pasaka, Karalių pasaka, Karalaitės kelias, Laidotuvės, Zvaigždžių sonata ir Šaulys. Paveikslų pavadinimus yra įsibrovusi ir klaidą: garsusis Čiurlionio paveikslas Rex, "Sputnike" pavadintas The River.

● Kokie dramos kūriniai pasirodys okup. Lietuvos dramos teatruose, apie tai žinių suteikė kultūros ministerijos pareigūnas R. Jakučionis ("Tiesa", bal. 1). Pasirodo, dramaturgo vito žurnalistas, gyvenęs New Yorke, A. Laurinčiukas. Jis parašė pjesę "Vidutinė moteris", iš lietuvių emigrantų gyvenimo. Ji busianti pastatyta Panevėžio teatre. J. Marcinkevičiaus pjesė "Katedra" numatoma pastatyti akademiniame dramos teatre Vilniuje. Dar rengiamos teatruose pjesės: J. Grušo "Pijus buvo protingas, Pijus nebuvo protingas" ir V. Palčinskaitės pjesė vaikams "Juodanosis prasižioja".

Dramos kūrinius rašo autoriai: V. Sirijos Gira, R. Skučaitė, R. Narėčionis, R. Samulevičius ir kt. (E)

DR. ANNA BALIUNAS
AKIU, AUSU, NOSIES IR GERKLES LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2838 West 63rd Street
Val: kasdien 10-12 val. ir 7-9 val. šeštadieniais 10-1 val. Trečiadienį, ligoninėi priimami susitarus
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. tel. WALbrook 5-5076

DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĘ CHIRURGIJĄ
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirma ligonius pagal susitarimą, jei neatliepia, skambinti 374-8017

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2501 West 63rd Street
Kampas 63-dos ir California
Val: kasdien nuo 6-8 val. vak. šeštadieniais 2-4 val. Trečiadienį ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WALbrook 5-5048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo Takų Chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

Lotoso Madona (vitražas)

Bronė Jamelkienė

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

Lotoso Madona (vitražas)

ROMANAS APIE NEPRIKLAUSOMYBĖS PRIEŠAUŠRĮ

Kazimieras Barėnas, **TUBOTO GAIDŽIO METAL**. Išleido Nidos knygų klubas Londone 1969 m. Leidinio Nr. 76. Knyga 438 psl., kainą \$3.12, gaunama ir "Drauge".

Nieko nėra naujo nei originalaus palyginti rašytojų su dailių menų atstovų — tapytojų ar dailininku. Visi, rašantieji recenzijas, tuo nusikalstam. Švaistomės visokiom "mozaikom", freskomis", "drobėmis", "panneaux", jei ne "flash-back" ar "close-up" skoliniais iš kinematografijos. "Menas, — sako Claude Roy, — yra trumpiausias nuotolis tarp dviejų širdžių". Deja, kai prieikia išsakyti išpūdį, kurį išaukia meno kūrinys, nelengva išsiversiti be sugretinimų, be tų nučiupinėtų klišių.

Neišsiversim be jų ir dabar, aptardami "Tuboto gaidžio metus". Stamboką daugiau kaip 400 psl., Kazimiero Barėno romaną, atklydusį iš tolo Londono. Iš tikrųjų, savo sąranga, lėta slinkti, ramiu episkumu, parkeliauvęs iš dar tolimesnės erdvės laike.

Keista, britų Genijus gražino grožio išsilgusiam pasauliui graikiškąjį "mini", bet (kaip jie patys pripažįsta) jų proza vis tebedėvi senamadiškus žiponus. Jų rašytojams svetimas eksperimentavimas: prancūzų "nouveau roman" ekstravagancija, ar amerikietiškas kvaitulus knaisiotis po nužmoginto nepritaipelio pasamonę. Tiesa, vienu metu lyg ir buvo atsiradus nauja srovė — "Angry young man". Bet neilgam. Visumoj angliai užsispyrę išvelgti personažė individą ir socialinę būtybę, visuomenės narė. Jie nelinkę atsisveikinti su nuosaikaus realizmo tradicija, siekiančia bene 18 amžių, iš kurios išaugo romano žanras, ir flegmatiskai pasitinka prieikaistus, kad jų proza archajiška. Savaime aišku, jie pripažįsta perversmą, ištikusį modernų pasaulį; bet, žiūrint visumos, jų studijų centre stovi žmogus. Prieštaringa būtybė, linkusi į apsikandžiojimą, o tačiau nepajėgi nutraukti priklausomybės saitų su visuomene.

Sunku neatpažinti to dvasinio klimato poveikio naujo K. Barėno knygoj, pareikalavusioj, kaip kad liudija metrika, ketverių metų kieto rašytojiško darbo. Pareikalavusioj atsikėlimo nuo murzinų kasdienybės latakėlių. Susikaupimo. Atidumo kiekvienai detalei.

Nuo pat pirmų sakinių skaitytojas pajunta tą detonavimą, "depaysement":

"Pavandenės parapija kara pajuto, kai rusai ėmė arklius. ... Karas! Karas, nes ima arklius!"

Labai panašų išpūdį teko pergyventi kadaise atvertus Giuseppe di Lampedusa "The Leopard". Platumos, erdvės išpūdį. Abiem atvejais skaitytojas jaučiasi įžengęs ne į keturkampinę kontorą, užverstą "tape recorderiais", kartotekom, bet laikraščiu iškarpu makulatūra, bet į erdvią dailininko atelę. Dar daugiau, ji apima jausmas, tarytum jį betarpiškai stebėtų patį kūrybos vyksmą. Kaip toj garsoj Clouzot filmoj apie Picasso. Tarsi jis matytų čia pat, kaip žvitrai raižo lapą svinginas ar anglis. Kaip suklinka piešinys, kada Barėnas, kažką prisiminęs, sutraiško angli, ryškindamas kontūrą. Suklinka barėniškai, nepakartojamai. Bet, žiū, autorius jau klopasi naują lakštą! Naujam šikui, naujam piešiniui.

Nebūtina iš karto susižavėti. Daug kas tuose lakštuose, tame

VYTAUTAS A. JONYNAS

"Tuboto gaidžio metu" portfolio, iš pradžių pasirodė senamadiška. Nepriimtina. Pradedant keistu pavadinimu. Pradedant buitiskumu. "Vėl ta pati praeikta kaimo buitį", sakai sau. Vėl ta pati žinginė vieninkiu, tas pat tiesmukinis pasakojimas apie pilksermėgi žmogų ir pilksermėgi dangų.

"Cia dangus — kaip ir lubos — žemai

Kaip ir lubos — aprūkęs ir šiltas", pasak to pradedančio poeto

Kazimieras Barėnas

Visa tai girdėta. Kaimo vaizduotojų mūsų literatūroj pilnas gorčius. Kodėl Barėnas prasimanė dar vieną seriją vaizdų? Dar vieną kaimo kroniką. Jis, kuris, paskutiniu metu davė mums eilę nuotaikingų novelių — "Gedimino Griauduvės istorijas" ("Atsitiktinių atsitikimų"), "Pievas" (Šeštojo Pradalgė). Jautrius, šiltus puslapius, kurių stilių buvo miela nurodyti kaip pavyzdį. Kodėl vėl ta etnografija, to kalba, užgriozdyta visokiom tarmybėm, kalbotyrininkų - levitų žargono sausiais: "Kraguoja", "iškvarklinusi" ir t.t.

Būgstavimai be pagrindo. Iš tikrųjų Barėno knyga nei nepataisomai buitiska, nei monochromatinė, nei nuobodi, nei idealizuojanti kaimą. Be abejo, K. Barėnas puikiai pažįsta sodžiaus buitį, jo papročius, žmones, moralinį kodeksą, jo luominę stratifikaciją -piemenis, ūkininkų snarglius ir kamininkų apsaėjus. Bet jo studijų objektas — vidinės permainos ištikusios tą mikrokosmą, patekus po naujo prispaudėjo letena.

"Karas, nes ima arklius". Pavandenės gyventojai greit susiprotės, kad karas atima iš žmogaus kur kas daugiau — teisę būti žmogumi. Nesudėtingos tai psichologijos žmonės ir jų budimas lėtas. Bet Barėnas atkuria jį neperforzuodamas, retu mūsų rašytojų sąžiningumu:

— "Kur čia, uošvi, jau nebegaliu ir rūpintis, nei tų sapnų atsiginti, nei tų minčių! Baigia mane užgraužti!... Kad, sakau, nors pėsčias pareitu, be ratų ir be arklių, tai vis jau žmogus pareitu, vis kaip nors gyventume, nors ir sunkiai. O negrįžtu, tai, Dieve, ką tada daryti?"

Gasiūnas pakelia galvą ir žvilgteri į ją pro kaktą. Ką daryti? Taigi, jei jis žinotų, ką daryti! Gyventi — tai ir visos darymas!"

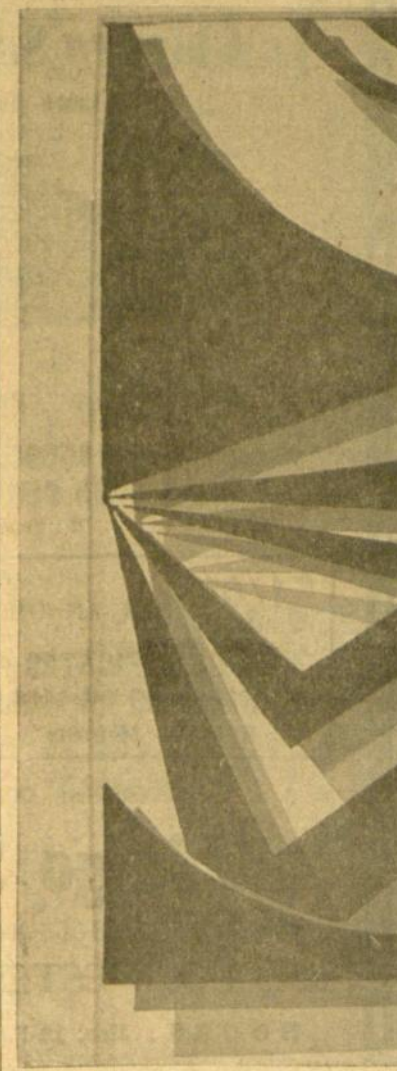
Didžiausias knygos nuopelnas yra tai, kad nežiūrint kai kurių ištįstimumų, kai kurių pertempi-

mų, gal būt, kai kurio specifiniai kapsam-zanavykam būdingo kolorito pabrėžimo, Barėnui pavyko romane išlaikyti tą hemingvėjišką smūgio atlaikymo gaidą: Gyventi — tai ir visos darymas!

Du dalykai padėjo Barėnui išvengti nupeštinto iliustratyvumo. Visų pirma — siužetas. "Tuboto gaidžio metal" vaizduoja pirmąjį vokiečių, 1914-1918 metų laikotarpi, Nepriklausomybės priešaušrį. Kiekvienas esam priklauso apie prūsų siautėjimą, rekvizicijas, mokesčius, grobstymą, bet keista, iki šiol niekas nebando atkurti tos epochos gūmo literatūriniam kūrinij. Dar neįtikinamai, neturim ryškesnio kūrinio apie savanorius, apie tai, kaip "žagres palikę dirvoj, karan išėjo vyrų". Gal tema per sunki, gal reikėjo didesnės istorinės perspektyvos. Barėnas nepabūgo, ir jo piešinių anglis ciklas mus įtikina.

Knyga pasižymi didele saiko nuovoka. Barėnas nešaruoja, nejuodina okupantų, nors jų, kaip Nelabojo, artumą jauti visą laiką. Jis veikiau pasijuokia iš savo žmonių tamsumo. Bet kurdamas vieną vaizdų kadrą po kito, jis sugeba sukelti skaitytojui tokią "šventą neapykantą", tokį pasiūlykštėjimą tuo išskėstiklyniu ereliu, tuo įžūliu "tubotu gaidžiu", kad skaitytojas net jaučiasi apvilts, aptikęs, jog knygos pavadinimas nurodo specifiniai vieną tos Herrenrasse atstovą - Von Tierholz'ą. Juo labiau, kad, kurį laiką, nuo vokiečių slapstomas sartis, rodos, jau auga į laisvės simbolį.

Tenka pastebėti, kad antroji knygos dalis netenka dramatinės įtampos, ir nors anarchija kaimo (ir tai, kas galėjo išsivystyti į broližišką kovą) pavaizduojama būdingu Barėnui santūrumu, čia jaučiasi kaleidoskopiskas mirgėjimas. Labiau pasigendami stilistinio užbaigimo. Žinoma, gal būt, tas išpūdis kyla todėl, kad skaitytojo lūkesčiai - susilaukti trimitiško "happy ending", tuo tarpu Barėnui skrupulingai rūpi istorinė meninė tiesa.

Alfonsas Krivickas

Antras dalykas, kuris išskiria "Tuboto gaidžio metus" iš eilės mūsų buitiskųjų kaimo romanų yra tai, kad, nežiūrint gausaus aprašomojo elemento, Barėno romanas remiasi dviem ryškiai nubrėžtais charakteriais — Gasiūno, stambaus ūkininko ir jo samdinio, kuone įsisūnyto padaužos, Ignaco, figūromis. Abu jie ieško savęs, ir jų vidinis brendimas yra veikalo centre.

Gasiūnas - tipingas self-made man, savimyla, našlys nesusitaikęs su senatve, visaip gudraujas, stengdamasis išsaugoti sarti, kad tik neprarastų savo statuso žmonėse. Kai jis pasisamdo Ignacą, jame pabunda globėjiskai jausmai, kurie įvykių eigoje perauga į atsakingumą už žemę ir laisvę jausmus. Panašus samonėjimo, pilietingumo pajautimas, tskleidžiamas ir Ignaco, karo vaiko, istorijoj. Knygos pabaiga, pasirodžiusi "neaiškia", pabrėžia pagrindinę mintį, kad "Gyventi - tai ir visos darymas" ir kad kaip bebūtų šilti tarpusavio ryšiai, kiekviena karta ateina pasaulin, ieškodama savos, tik savos, tiesos. Išpuikėliui Gasiūnui grėsė pavojus išnykti be palikuonių. Ignaco "įsisūnijimas" nesuteikė jam sūnaus, bet suteikė galimybę išauginti naują žmogų. Tokia maždaug būtų filosofinė dimensija Barėno "kovos už žemę ir laisvę vaizduos".

Savaime aišku, jo knygoj esama ir daugiau personažų. Kai kurie jų užbrėžti raiškiai ir pagausnčiai - pasyvioji fatalistė Teklė, pasiutėlis - antras Vaiančius — kunigas Sargelis, siuvėjas Sabakonis ir eilė kitų. Vienas nelauktų epizodinių personažų itin giliai įsirežia atmintin. Tai žydėlio Iršos patetiška figūra. Ne kažin kaip reikalinga yra glūpoji šventakuprė Vaitkuvienė. Bet aplamai Barėnui pavyksta išvengti tradicinių, trafaretinių mūsų kaimo atstovų -atstovių — paskalas nešiojančių senmergių, pustuzinio davatų ir dievotėnių už Dievą panteistų senelių.

Nors veikalui nestinga humoro, romano tempas lėtas. Protarpiais junti, tarsi nostalgijoj gimusiom freskon K. Barėnas norėjo įpiešti kiekvieną žmogelį, kiekvieną eiguį Koroviną, kiekvieną obelėlę ir žolės šapelį. Tekinas tos knygos neperkaitysi! O tačiau visumoj piešinys neperkrautas. Kas pakelia "Tuboto

Motiniškumo poema

FERNANDA DE CASTRO

Negali būti! Nenoriu, nesutinku! Visa manyje maištauja: kūnas ir instinktas, Mano jaunystė, mano meilė, Mano žydintis gyvenimas!

Melas! Melas! Jeigu mano kūdikis alsuoja, Jeigu mano kūnas sutinka, Bailiai, Mano siela purtos! Nenoriu būti motina! Gana, kad esu moteris! Tenkinuos, būdama laiminga! Bet mano instinktas man sako: "Baigta! Baigta! Dabar išsižadėk, Pradėk savo naktį, nes pasibaigė tavo diena! Susilauk dvidešimties metų! Gerai! Tavo

jaunystė Prarado ugnį ir karštį, prarado tinkamą amžių. Pasiduok! Esi moteris! Dievas taip patvarkė. Jau buvai žiedu, dabar gi tebesi tik šaknis". Negali būti! Neteislinga mano dalis! Nenoriu suteikti gyvybę tam, kas neša mirtį. Mano paskirtis turi turėti kitokį žėrėjimą! Gyvenime, noriu gyventi! Ir mirštu, mirštu...

Jėzau, ar gali būti? Aš tiek nenusipelniau! Mano skausmų kūdikis, jau aš nebeverkiu —

dainuoju! Kūdikis, kurį man Dievas davė! Kodėl Viešpatie, Tėra tik vienas žodis: Meilė, Meilė, Meilė! Suteik man kitokį balsą, kuris niekad nebuvo taręs Blogų žodžių, nedorų žodžių... ir kuris primintų begalybę... Duok man kitą širdį, daug tyresnę, daug gilesnę...

Nes manoji jau susprogo, susidurdama su pasauliu... Duok man kitą žvilgsnį, kuriuo niekad nežiūrėjau, Kuris neturėtų nei dabarties, nei praeties... Duok man kitas rankas, nes manosios jau lytėjo Gyvenimą ir mirtį... gerį ir blogi... ir jau nusidėjo...

Sėdau, kaip tai įvyko? Ateidamas pas mane Sodų pavertė Mano liūdną kūno dyglius... Ir kaip sugebėjai Saulės spalva nudažyti mano rūskanas valandas?

Mano kūdikis, miegok, miegok, Ir leisk man dainuoti, Kad galėčiau atitolinti Gyvenimą, tą baisų baubą... Mano kūdikis, miegok, miegok...

O dabar pažaiskime... Mano kūdikėli, kokį žaislą norėtum? Jūros, dangius, šios gatvės? Jau tau atidaviau savo likimą, Galui tau atiduoti ir Mėnulį.

Imk laivą, imk arkį, O dabar paimk bedugnę jūrą... Ar to tau dar mažai? Palik ją! Jeigu panorėtum, tau atiduočiau ir pasaulį! Bet, kodėl neatėini žaisti? Jėzau! Vaikeli, kas tau yra? Kokia keista gyvybė švyti Tavo akyse? Tamsi ir nerami gyvybė Dėgina tavo šviesumą...

Dar šiandieną, sūneli, tu nesišypsojai, Ir tavo žvilgsnis liūdnas... Kvepi naktim, gedulu ir gedimu...

Motina ir kūdikis Pablo Picasso (ispanas, g. 1881)

Viešpatie! Mano kūdikis karščiuoja! Jo alsavimas degina, jo žvilgsnis svilina... Jis, kurio akys žėrėjo žvaigždės ir smaragdai, O alsavimas kvepėjo gelėm, Dabar jo burnelėje kartus skonis, Ir jis atsiduoda naktim, gedulu ir gedimu.

Viešpatie! Mano kūdikis karščiuoja! Užgesinkite visą mano akių šviesą! Apsaugokite mane nuo burnojimo... Dieve Kristau!

Jeigu mano vaikas merdi, miršta, Kodėl žydi gelės, kurių jis nemindo? Jeigu vilkdama, turėsiu jį įdėti į duobę, Kodėl tokios tolimos spindi žvaigždės? Viešpatie, aš esu kalfa. Aš žinau, kas yra nuodėmė...

Betgi jis, mano Jėzau, dar neturi praeties... Man nėra blogio, kurio neprisiimčiau, Betgi jis, dar taip arti nuo tavo dangų! Jo gyvenimas buvo gerti mano pieną... Žvilgsnis, koku į mane žiūrėjo, turėjo šydą Miglų, kitų gyvenimų rūko. Kartais jo blakstienos buvo užmerktos, Ir jis verkė mano glėbyje, Gal ilgėdamas erdvių ar dangaus... Mano kūdikis karščiuoja! Kodėl aidi dainos pakelėse? Kodėl yra lopščių ir lizdų? Gyvata! Mano kūdikis buvo gražus, Mano kūdikis buvo stiprus! Gyvata, kokiu tu esi motina! Apjink mane nuo mirties! Gyvata! Gyvata! Gyvata!

Tebūnie Dievui garbė! Mirtis pasitraukė! Jis jau nebekarščiuoja! Tebūnie Dievui garbė! Mano kūdikis gyvena, Tasai mažytis, manasis, kurį tik aš teturiu! Ir kaip galėjau burnoti! Mano kūdikis verkia, bet aš jau galiu dainuoti! Mano kūdikis gyvena, ir visa gyvybė dainuoja, Visa žemė yra šviežia ir skambanti gerklė! Tegul visi žmonės tai žino, ir visa Žemė tai mato! Tebūnie Dievui garbė! Tebūnie garbė!

Išvertė P. Gaučys Fernanda de Castro, portugalų poetė, laikoma viena savo meto žymesniųjų portugalų lyrikų. P. G.

gaidžio metus" nuo žemės, tai Barėno nemeluota, sutramdyta meilė žmogui ir lyriko dovana. Autorius gerai valdo dialogą, bet nemažesniu saiko pajautimu sugeba perteikti gamtą, sukurti nuotaiką. Vietomis jo peizažai primena Jean Giono gamtos aprašymus. Jis nevengia painių, gramzdžiškų sakinių, kai jam prireikia vidiniam monologe perteikti prislėgtą, pavargusio žmogaus mintijimą. Bet skaitytojas nesuabejoja, kad tai Gasiūno, ne autoriaus, mintys. Jis randa tikslų, gaudų, bet ne graudenantį žodį atpasakoti tragiškiems įvykiams, kaip kad šiame gabalėlyje-maldoj:

"Vokiškas viršininkas von Tierholcas su savo padėjėjais sėdėjo Kirkiluose... Jis gerai žinojo vieną tiesų kelią — vieškelį tarp Kirkilų ir Gulbinų. Pirmom dienom važiudamas tuo vieškeliu, jis išgąsdino Gervydų Gaidžiūno aštriuoju piemenį, ir tas pasitampė mirė, našlės Antanaitienės. Tačiau Teklės žodžiai, kad netas vaikas iš Puodžiūnų, duok, Dieve, jam dangaus karalystėje bent klumpes kokias ar iš beržo pliauskės aptašytus medžiokus, dainas ganydavo, vargšas, basas, o Gervydų ganyklos, tegu jas vėliniai, kiek tų dagilių, — pabėgėsi ir stypsk ant vienos kojos, kol išpešioji štuos praeiktuosius

geluonis; taip pat duok, Dieve, kad dangaus karalystėje nebebūtų to Kirkilų valščiaus vokiško viršininko, kuris šaudydams mokė Mykoliuką nusiimti kepurę, o kad nebūtų ir to didelio vilkinio žuns, kuris baigė aną pamoką, nes jei jie bus, argi Mykoliukas amžių amžiams turės kėsti išgastį.

Pakako Akmenaitienės Mykoliuko gyvenimo ir visos valščiaus išmoko prieš didįjį vokiečių von Tierholcą ir žiaurųjį jo šunį ir prieš kiekvieną išsižiojusį žemai nusivožti kepurę, kai jie dardėdavo vieškeliu".

Barėnas sugeba vienu pabraukimu įžiebtį naują gyvybę pilkos moteriškaitės portrete:

"Kol Teklė kalbėjo, jis, rodos, nieko negalėjo galvoti. Girdėjo kiekvieną jos žodį: tvarte liko vienai viena žalmargė. Klausydamasis iš pradžių jis vis stengėsi įsivaizduoti, kaip jie ten prisitūnėję piemenį, ir tas pasitampė mirė, našlės Antanaitienės. Tačiau Teklės žodžiai, kad netas vaikas iš Puodžiūnų, duok, Dieve, jam dangaus karalystėje bent klumpes kokias ar iš beržo pliauskės aptašytus medžiokus, dainas ganydavo, vargšas, basas, o Gervydų ganyklos, tegu jas vėliniai, kiek tų dagilių, — pabėgėsi ir stypsk ant vienos kojos, kol išpešioji štuos praeiktuosius

— Man tai labiausiai gaila to teliuko - patylėjusi tarė Teklė.

Gasiūnas nenorom šyptelėjo, atsisėdo ir ilgai žvilgčiojo į Teklės veidą. Žiūrėk tu, jos — akys neužvertkos. Dar ir Teklei pasaulis nepasibaigė su karvių išbaimimu. Visą vakarą paskui ji tik pasakojė ir pasakojė su smulkiu menom, kaip tos karvės buvo išvartotos. Sniegas minkštas, teisybė, leidžia, bet ir kelias ilgas nubristi. Toli Kirkilai!

O graudžiai pravirkė ji tik rytojaus dieną. Iš pat ryto bėgo į tvardą, gal būt, nėra nauji K. Bažiaurų žiemos keliai: kaip tos karvės nuslidinėjo, Dieve mano, net iki Kirkilų? Tegu Dievas myli tokį sunkų gyvenimą!"

Sis paprastumas, stiliaus savi tvarda, gal būt, nebenaui K. Barėno gerbėjams dalykai. Manytina, kad "Tuboto gaidžio metal" jų ratą dar praplės. Ne per dažniausiai susilaukiam knygų, iš kurių padvelkia mostas, žinojimas, ko norima, ir ko siekiama kūriniu pasakyti.

• Vilniaus filharmonijoje įvyko šveicaro vargonininko Joseph Bucherio koncertas. Atlikti J. S. Bacho ir lietuviams mažiau žinomų autorių kūriniai.

— Ai, marte, aš čia kaltas!

STEIGIAMASIS SEIMAS NEPRIKLAUSOMYBĖS RAIDOJE IR TAUTOS DVASIOS ATSPINDYS JAME

J. JAKŠTAS

(Tėsinys iš praėjusio šeštad.)

Taip vairuodama Vilniaus konferencija tarp nepriklausomybės ir priklausomybės vokiečiams galėjo išrinkti Tarybą ir gauti jai okupantų pripažinimą. Ji net su didelėmis išikilmėmis įvesdinta į pareigas. Tačiau konferencijos nutarimų neleistu skelbti ir jie paliko nežinomi visuomenei. Aplamai, plačioji visuomenė ne ką žinojo apie pačią konferenciją ir apie Tarybą. Praktiškai. — Taryba laikyta daugiau priemone tarnauti platiems okupantų tikslams Rytuose ir jai savaime veikti neleistu.

Vokiečiams labiau priekė Tarybos, kai jie ėmė ruošti deryboms su bolševikais Lietuvos Brastoje 1917 m. gale. Jiems tada pasirodė svarbu turėti įrodymų, kad jų užimti rytų kraštai, pirmiausia Lietuva ir Kuršas, linkę prisijungti prie Vokietijos ir nuo Rusijos atitraukti. Ne kas kitas, kaip Taryba turėjo pateikti vokiečiams tam įrodymą medžiagą. Iš to ir atsirado Tarybos deklaracija 1917 m. gruodžio 11 d. Ji tik formaliai atrodė pačios derybos, iš jos iniciatyvos išėjusi deklaracija ir dar Vilniuje paskelbta. Iš tikrųjų, jos apmatau jau išvakarėse sutarti Kaune vyriausioje rytų fronto būstinėje (Oboste), kur Tarybos delegacija, žinoma, iškiesta, nuvyko. Kad pačiai Reicho vyriausybei rūpėjo turėti Tarybos jai palankius nutarimus, aiškiai rodo dalyvavimas tame posėdyje Kaune Vokietijos užsienio ministerijos ir kancelerio atstovo. Tarybos delegatai, be abejo, grįžo į Vilnių su deklaracijos juodraščiu ir pačiai Tarybai teliko tik jį apdoroti pasirašyti ir paskelbti savo vardu. Taip reikėtų žiūrėti į tą 1917 m. gruodžio 11 d. nutarimą ir keisti ligšiolinę pažiūrą, kartojamą mūsų istorijos veikaluose, ir jį. Daugelis mūsų esame pergyvenę tas skaudžias „sutaris“ 1939 m. dėl Klaipėdos ir igulų ir nebūsimė perdėje, pripažindami, jog ir minima deklaracija gretintina su jomis. Tiesa, ji neturėjo praktiškų išdavy, nes paliko popieriųje.

Prievarstinę deklaracijos pobūdį patvirtina jau tas iškilmingas tonas, kuriuo skelbiami ryšiai su Vokietija antroje jos dalyje. Tik paklausykime: „Krašto Taryba stoja už Lietuvos valstybės amžiną, tvirtą sąjunginį santykį su Vokiečių Reichu, kuris pirmoje eilėje būtų įgyvendintas karo, susiekimo konvencijos, muitų ir pinigų bendruomenės pavidalu“. Jau tas pakeitimas mūsų visuomet vartotos Lietuvos Tarybos Krašto Taryba šioje deklaracijoje kvepia vokišku Landesrat, kaip mūsų Tarybą vokiečiai ir vadino. Be to, čia duotos citatos galas „muitų ir pinigų bendruomenės pavidalu“ yra tikras kalbinis griozdas, galėjęs būti tik vergiškas vertimas iš vokiečių kalbos.

Pirmoje deklaracijos dalyje, tiesa, kalbama apie nepriklausomybę. Formulavimas jos šiek tiek panašus į Vilniaus konferencijos. Bet yra vienas ir didžiai reikšmingas skirtumas: gruodžio 11 d. deklaracijoje nėra Konstituantos Steigiamojo Seimo. Kad jis, tas kuriamasis valstybės pagrindas būtų pačių lietuvių nepaisytas ir į deklaraciją neįtrauktas, negalima prileisti. Okupantai jį įrašyti draudė. Taip leidžia spręsti kad ir P. Klimo pastabėlė minėtoje knygotėje, kur jis apie derybas Obosto būstinėje gruodžio 10 d. rašo: „Naujai pasiūlyta (suprask: vokiečių) formulė išmetė... Steigiamojo Seimo paminėjimą santykiams su kitomis valstybėmis galutinai nustatyti“ (T.p. 20p.). Prisimenant vokiečių planuotą ateities

politiką suprantamas draudimas minėti Steig. Seimą. Mat, Steigiamasis Seimas, duodas valstybei konstituciją, išreiškia drauge ir jos suverenitetą. Su Reichu amžiniais ryšiais susieta Lietuva to suvereniteto negalėjo turėti. Steigiamasis Seimas nesiderino su Lietuvos „amžiniais ryšiais“ su Vokietija ir todėl jis turėjo būti išleistas.

Praverstų smulkmeniškai žinoti visus derybų užkulius, vedusius prie tos deklaracijos. Deja, jie nežinomi, kaip iš viso mažai žinoma apie Tarybos veiklą 1917-1918 m., nes atitinkami raštai išaltiniai, sakoma esą dingę. Tenka pasitikėti Tarybos nario P. Klimo liudijimu, kad mūsų tarybininkai prašėsi dalyvauti Lietuvos Brastos derybose. Galimas dailtas, kad jie iš anksto tikėjosi būti įjungti į jas ir todėl įrašė į deklaraciją sakinį: „Krašto Taryba, kurdamą šią valstybę ir siekdama apginti jos interesus taikos derybose, prašo Vokietijos apsaugos ir pagalbos“. Rodos, nebūtų negalima prielaida, kad mūsų veikėjams vaidenosi proga artėjančiose derybose su okupantu leidimu išeiti ginti Lietuvos laisvės.

Jei jie šią viltį puoselėjo, tai turėjo tuojau nusivilti, kai okupantas jų prie derybų stalo neprileido. Kitaip pasielgė bolševikai: jie atsivėžė į Lietuvos Brastą V. Kapsuką konsultantu Lietuvos reikalams. Jis net paskelbė tam tikrą deklaraciją, nukreiptą prieš Tarybą. Tiesa, i Brastos derybas atvyko ir prof. A. Volde maras iš Rusijos. Bet jis nebuvo koks Lietuvos delegatas (nors tokiu Rusijos lietuvių palaikytas), o ukrainiečių delegacijos patarėjas. Jis neturėjo progos pasireikšti lietuvių atstovu.

Kai lietuvių nepaisyta Lietuvos Brastoje, tai gruodžio 11 d. deklaracija Tarybai pasidarė beprasmiška. Negalint jos dėl suprantamų priežasčių atmesti, sumota paskelbti kita, kurioje nebūtų kalbama apie kokius ryšius su Vokietija. Taip atsirado vasario 16 d. aktas vėl su Steigiamuoju Seimu. Jam ir skiriamos tos pačios dvi funkcijos, kaip ir anoje Vilniaus konferencijoje, būtent: nustatyti valstybei pamatus (t.y. duoti konstituciją) ir santykius

su kitomis valstybėmis. Kaip ir anoje Vilniaus konferencijoje, taip ir dabar turėta galvoje, be abejo, pirmiausia Vokietiją, tu valstybių tarpe, su kuriomis santykiai turėjo būti nustatyti.

II

Tarp vasario 16 d. akto paskelbimo ir Steigiamojo Seimo sušaukimo yra dvejų su viršum metų tarpas. Per tą laiką daug kas pakito. Dingo okupacijos slogutis ir su juo pinti bet kokie ryšiai su Vokietija. Praūžus karo audroms Rytuose ir Vakaruose, Lietuva kėlėsi nepriklausomam gyvenimui. Kaip ji kėlėsi, mums seniesiems dar gerai atmenama, ir apie tai čia netenka kalbėti. Trumpai tik pastebėsime, kad Lietuva kūrėsi pirmiausia mūsų garbingų vadų pastangomis, mokėjusių pažadinti tautą laisvam gyvenimui ir sugebėjusių pasinaudoti užsienio parama. Tuometiniai karo sujaukti tarptautiniai santykiai reikalavo iš mūsų vadovų gero apdairumo, kad tais santykiais būtų naudingai pasinaudota. Pirmiausia pasinaudota ta pačia Vokietija, kuri po revoliucijos ir kapituliacijos visai pakito. Valdžią gavę, socialdemokratai 1918-19 m. savartoje vedė sunkias grūntynes su komunistais spartakininkais ir buvo susirūpinę neprileisti rusų komunistų prie sienos. Todėl jie nepasitraukė visai iš Lietuvos, o paliko saugoti jos vakarinės dalies, kaip ir viso Pabaltijio, nuo bolševikų antplūdžio. Jie padėjo Lietuvai ir finansiškai atsistoti ant kojų, kai paskolino pačioje 1918 m. pabaigoje 100.000.000 markių. Su šiais valstybiniais finansais Lietuva jau galėjo pradėti organizuoti valstybinį aparatą ir, svarbiausia, kurti karinę pajėgą, kviesdama savanorius.

Nemenkos paramos gavo Lietuva ir iš vakariečių santarvinių. Tiesa, ne dėl kokios simpatijos Lietuvai ir apskritai Pabaltijui jie su parama čia atėjo. Jie tai darė pirmiausia savo intervencionistinės politikos, nukreiptos prieš komunistinę Rusiją, ribose. Santarvininkai, veikdami prieš bolševikinę Rusiją, laikė užblokovę Baltijos jūrą, kad bolševikai prie jos neprieitu. Pabaltijys jiems nuo pat pradžių

Šiuose Kauno Miesto teatro rūmuose 1920 m. gegužės 15 d. buvo atidarytas Steigiamasis Seimas. Vėliau šie rūmai buvo pagrindiniai atremontuoti ir tapo Kauno Valstybiniu dramos ir operos teatru.

turėjo būti „cordon sanitaire“.

Su vokiečių ir vakariečių parama pradėjo benti du trečdalius Lietuvos užplūdusieji bolševikai liko ištumti maždaug per pusę metų. Lietuva tapo laisva, de ja, be sostinės ir be viso trečdalis savo teritorijos.

Atėjo laikas būti renkamam ir Steigiamajam Seimui. Atrodo, skubėta, derinantis prie vasario 16 d. deklaracijos, kur pasakyta, kad Steigiamasis Seimas turi būti „kiek galima greičiau sušauktas“. Ir štai 1919 m. lapkričio 20 d. paskelbtas Steigiamojo Seimo rinkimų įstatymas. Nuo įstatymo paskelbimo iki rinkimų 1920 m. bal. 14-15 d. praėjo 5 mėnesiai. Neteko skaityti, nei girdėti paaiškinimo, dėl ko buvo delsiama. Apie rinkimus po įstatymo priėmimo, rodos, net nebuvo kalbama. Apie juos vyriausybė prabilo tik po Panemunėje stovėjusių kariuomenės dalių sukelto maišto 1920 m. vasario 22-23 d. Kaip šiandien ganėtina išaiškinta, maištas buvo komunistų partijos ar jos sekėjų darbas. Jis parodė, kad partija, nors ir į pogrindį įstūmta, paliko veiksmingą, net ir kariuomenę įsibrovusi. Atrodo, kad to maišto poveikyje vyriausybė ir suskato eiti į rinkimus, pagal jau seniai parengtą įstatymą, jį kiek pakeitus. Vyriausybė žengė pirmą žingsnį rinkimų link, išleisdama kovo 2 d. atsišaukimą į tautą. Nors atsišaukimas paskelbtas po tik ką užgniauzto maišto, kada sukilimo vadų tardymas dar buvo tik pradėtas, tačiau apie jį atsišaukime beveik nekalbama. Plačiau kalbama apie rinkimus. Pravartu išrašyti vieną trumpą sakinį, kuriuo vyriausybė iš anksto šlovino būsimą seimą: „Jau arti yra svarbiausioji tėvynės laisvės ir nepriklausomybės statymo valanda, kada susirinks Steigiamasis Seimas, kuris peržiūrės visą, kas padaryta ir nuties tikruosius Lietuvos valstybės pagrindus“. Tokį atsišaukimą apie Steigiamąjį Seimą vyriausybė paskelbė bene pirmą kartą, nors pati veikė jau daugiau kaip metus. Reikšmingu posakiu, jog su Steigiamuoju Seimu artėja „tėvynės laisvės ir nepriklausomybės statymo valanda“, vyriausybė lyg sumenkino save, nes pripažino, jog Lietuva dar nepastatyta; išeitų, kad ji per 14 mėnesių tik ruošė dirvą Steigiamajam Seimui kurti laisvą ir nepriklausomą Lietuvą.

Toks vyriausybės pripažinimas yra būdingas anų laikų pokarinei dvasiai. Tada pasauli buvo pagavusi, sakysime, revoliucijos karštligė. Revoliucija Rusijoje, Vokietijoje, Austrijoje, bruzdėjimai Italijoje ir kituose Europos kraštuose. Ne visai ramu buvo ir šiame Amerikos žemyne. Komunistinės partijos visur dygo, de būvusį daugiau ar mažiau vieną socialistinį frontą.

Si tarptautinė radikali dvasia negalėjo nepaveikti tada ir Lietuvos. Ypač itaki Lietuvai buvo Rusijos revoliucija, daugelio betarpiškai patirta, pergyventa. Kaip ta laiko dvasia paveikė lietuvių, ir dar žymius, vadovaujančius, rodos vienas mažai kam žinomas nuotykis. Jis vertas šioje vietoje priminti.

Sudarant pirmą prof. A. Volde maro ministrų kabinetą Vilniuje 1919 m. lapkričio m., švietimo ministru tapo parinktas kun. J. Purickis, jau gan apsitrynęs politikas, nemaža veikęs užsienyje. Kas dėjos tame kabinete iš pat pradžių, leiskime liudyti pačiam kabinetui nariui M. Yčiui. Štai jo pasakojimas: „Paskutiniu momentu, kai jau buvo ruošiasi išeiti V. Tarybos Prezidiumui (kabineto) pristatymo raštą, P. Leonas, paskui ir VI. Stašinskas šį jau suformuluotą kabinetą sprogdino, pareikšdami, jog jie atsimą savo kandidatūras ir nesutinka būti ministrais. Priežastis — kun. J. Purickis skiriamas švietimo ministru. Jie prieš Purickį nieko neturį, bet nesutinka principališkai, kad kunigas būtų valdžioje“ (Pirmasis Liet. neprikl. dešimt. 81 p.). Ministras pirmininkas atsižvelgė į protestą ir vietoje kunigo švietimo ministru parinko pasaulietį. Ne dėl ko kito, kaip dėl tos revoliucinės dvasios skilo ir Petrapilio lietuvių sei-

mas Lietuvos nepriklausomybės rezoliucijos klausimu.

III

Pagal tą visuotinę radikalią revoliucinę nuotaiką išrinktam „visuotiniu, tiesiu, lygiu, slaptu balsavimu, saugojant proporcinę sistemą“ Steigiamajam Seimui buvo skirtas uždavinys įtvirtinti kraštutinę demokratinę santvarką. Paleista formulė, kad suverenį yra tauta, reiškianti savo valią per išrinktus atstovus, t.y. per Steigiamąjį Seimą.

Jei tas Steigiamasis Seimas, rinktas 1920 m. balandžio 14-15 d. ir susirinkęs pirmo posėdžio gegužės 15 d., nenuslydo į rytietišką radikalizmą, tai atsitiko tik dėl per amžius mūsų tautos mąsėse idiegtos konservatyvios ideologijos. Steigiamojo Seimo rinkimais lėmė mūsų kaimiečių masės, gyvenusios beveik uždaruose kaimuose, versdamosios kasdieniais ūkio darbais. Joms gana svetimai buvo visuomeniški, net ir tautiški dalykai. Nebuvo kas jas tais klausimais būtų sudomines, apšvietęs.

Uždaram, neapšviestam kaimui vienintelis šviesos žiburėlis jo buities glūduose buvo jo parapiinė bažnyčia ir josios kunigai. Su bažnyčia ir su kunigais slėjos kaimiečio visas dvasinis gyvenimas. Visur kaimiečiams, ypač katalikiškų kraštu, nuo seno įprastas konservatyvumas buvo būdingas ir mūsų kaimiečiams.

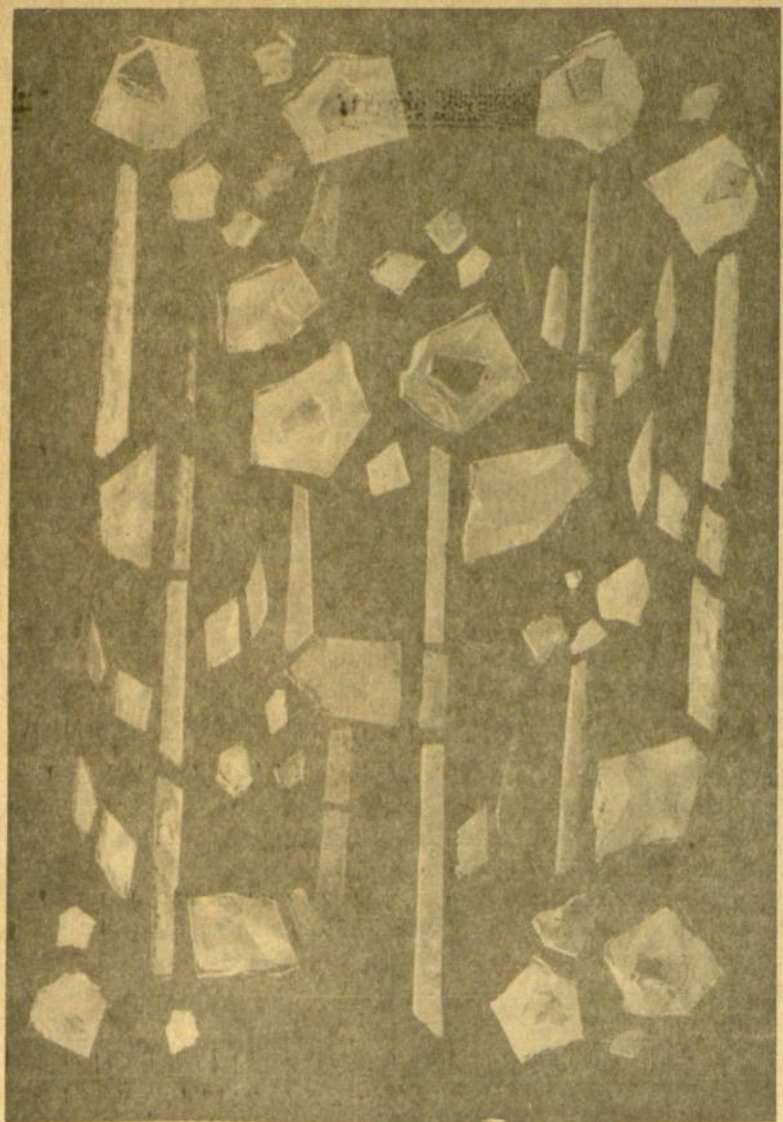
Jiems iš tėvų protėvių paveldėtos gyvenimo sąlygos su vargais ir bėdomis rodėsi nepakeičiamos. Jie, ir vargų slegiami, ieškojo paguodos savo bažnytelėse.

Siose ekonominėse ir dvasinėse sąlygose gyvenusius lietuvių kaimiečių jų vadai pradėjo žadinti švietis, kilti ir ruošti savaimingam gyvenimui. Tai daryti na jau nuo „Aušros“ laikų. Tie vadai, teisingu prof. Z. Ivinskio pastebėjimu (Politinis nepriklausomas Lietuvos gyvenimas, 19-69, 20 p.), buvo ūkininkų ar valstiečių luomo šviesuoliai, kurių gerą dalį sudarė kunigai. Tautinio valstybinio sąmoninimo rezultatai buvo riboti, ir tauta paliko iš esmės konservatyvi, katalikiškos, bažnytinės ideologijos persunkta.

Ši tautos būseną ir nulėmė Steigiamojo Seimo pobūdį. Krikščioniškojo, bažnyčios palaikyto bloko 3 partijos laimėjo 58 atstovus iš visų 112, atseit gavo daugumą. Tuo būdu, Steigiamasis Seimas buvo krikščioniškas seimas, krikščioniškos Lietuvos atspindys. Jo ir parengti du pagrindiniai įstatymai, konstitucija ir žemės reformos, turėjo tos krikščioniškos Lietuvos žymes. O i konstitucijos pagrindą padėta parlamentarinė sistema atliepė tada Vakaruose vyrausiai politinei kryčiai. Vadinas, Lietuva, išsivadavusi iš rytų kaimyno šimtmetinės priespaudos, pasinėšė eiti su Vakarais. Jai per amžius skiepyta krikščioniška katalikiška dvasia nukreipė ją į Vakarus tais 1920 m.

Nuo 1920 iki 1940 m. kito Lietuvos politinis veidas, kito ir drauge tautos dvasia. Tačiau Lietuva vis dėlto paliko vakarietiškos, krikščioniškos kultūros kraštą.

Neištrinė visai tos žymės ir nuo 1940 m. sekusios okupacijos ir dabartinė bolševikinė. Kam teko skaityti tas jaudinančias mūsų kunigų Kremlinui įteiktas skundas, galėjo lengvai įsitikinti, kokia dar stipri lietuviuose ta krikščioniška vakarietiška dvasia. Okupantas stengiasi išrauti ją visokiomis policinėmis, administracinėmis priemonėmis. Jis nepaiso šiuo atveju net savo pagrindinio įstatymo, kalbančio apie visokias laisves, pirmoje eilėje apie sąžinės bei tikėjimo. Tas mūsų tautoje glūdis tylus pasipriešinimas okupantui rodo, kad anoji 1920 m. Steigiamojo Seimo dvasia nėra vien praeities dalykas, ji dar gyva. Priešindamasi persekiojimui, mūsų tauta netiesiogiai balsuoja taip, kaip ji tiesiogiai balsavo 1920 m. Todėl Steigiamojo Seimo auksinės sukaktuvės šiais metais turi mums ypatingos prasmės. Jos neturėtų būti tylomis praleistos bent mūsų išeivijoje.

Bronė Jameikienė

Gėlės (skaldytas stiklas) kaip grybai po lietaus, ir jos skal-

Chicago Savings and Loan Association

NEW RATES

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.

6% PER ANNUM OF \$5000.00 OR MORE ON CERTIFICATES 2 Year Maturity	5 3/4% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$1000.00 One Year Maturity
5 1/4% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$1000.00 OR MORE 6 Month Maturity	5 1/4% PER ANNUM ON 90 DAY NOTICE PASSBOOK ACCOUNTS \$100.00 Minimum
5% PER ANNUM ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS	

DIVIDENDS COMPOUNDED DAILY. PAID QUARTERLY.

Chicago Savings & Loan Assn.

JOHN PAKEL, Sr. Chairman of the Board

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon. 12 P.M. to 8 P.M. Tues. 9 to 4. Thurs. and Friday 9 to 8. Sat 9 to 12:30

Nuostabūs Daumantas Čibas

ALGIRDAS GUSTAITIS

Jei žymūs asmenys yra kuklūs, tokių priekyje pastatyti Daumantas Čibas. Nepaprastas jo kuklumas daugelį gali suklaidinti. Jis kalba lėtu, švelniu, visad ramiu balsu, nepaprastai mandagus, niekad neis priekinė neįtemptas, niekad nepertrauks kito kalbos, visad nuošaliai stovės, niekad nepareikš griežtos nuomonės, atrodys paprasciųjų paprasčiausiai, niekad nesisakys ką gero padaręs, visad mažins savo nuopelnus ar juos bandys paneigti, bet kitų pastangas ar net mažus laimėjimus kels, jais gėrės, statys pavyzdžiu.

Jei netoliese teks atsistoti eiliam lietuviui, iškart pastebės, te to eilinio pūtimąsi, savosios nuomonės gynimą, argumentavimą, pašaipiską juoką ir bendrai sukinėjimąsi, tarsi tik jis sudaro visko pagrindą.

Toksai palyginimas kiekvieną kartą gyvai stojasi, kai sutinku Daumantą Čibą ar jį pamatau kitų būryje. Juo daugiau jį pažįsti, tuo daugiau jį gerbi, stebiesi to asmens nuostabių skaidrumu, tyrumu, tarsi ne šios žemės būtybė. Jisai tiek nuostabus ir kuklus, jog iki šiol gal dar joks rašytojas ar kultūrininkas neatkreipė į jį reikiamo dėmesio. Žinau, Daumantas to nenori, kratosi, bet būtina apie jį bent trupinėli žinoti, būtina numanyti kokių asmenų esama tremties ar emigracijos gyvenime.

Nežiūrint savo nepaprasto kuklumo, Daumantas Čibas yra labai karštas lietuvis patriotas, nepalauiamas. Jis yra tarsi vaikščiojanti Lietuva. Jame tarsi glūdi visos mūsų tautos kančios, ilgesys, sielvartas, pasiryžimas, siekimai. Kalbėdamas su juo, tuoj įsitikinsi jį esant teisų, ir jei kiek abejojai Lietuvių tauta, tas abejonės išnyks, kalbėjimasis su Daumantu.

Jis yra tokia plati asmenybė, jog vienu atpausniuku tebus paliestos tik užuominos. Su laiku, tikėjime, kiti jį pagreičiai panagrinės.

Gimęs 1907.9.20 d. Biržų aps. Pedagogiką ir psichologiją studijavo Vytauto Didžiojo universitete Kaune. Nepriklausomoje Lietuvoje redagavo žurnalus, nuotraukomis puošė lietuvišką spaudą. Ypač daug istorinių senų nuotraukų pasidarė iš amerikiečių archyvininkų bibliotekų, surastų jam gyvenant JAV Rytuose, Bostono - New Yorko apylinkėse. Jis tenai užtikio išstisus Lietuvos -Lenkijos archyvus, į JAV atvežtus 1863 ir kitų metų sukilimo laikais. Gavęs leidimus, tuos archyvus perfotoografavo ir taip sudarė nepaprastos svarbos lituanistinį archyvą. Juo labai naudojosi Lietuvių Enciklopedija, Br. Kvilykys ir kt. Daumantui tie ir kiti asmenys siuntė daug senų nuotraukų, dokumentų perfotoografuoti. Visa padarė kaip sakytą, visų pasiliko ir sau nuospaudus.

Prieš metus laiko bandžiau iš Daumanto išgauti, kiek tokių nuotraukų turi, jų klasifikaciją. Iki šiol duomenų negavau ir gal niekad negausiu. Jis apie save duoti žinių nenori. Žinau, archyvininkų, lietuvišką istoriją liečiančių nuotraukų yra tūkstančiai. Vis atskiromis temomis. Sakysime, kokios pilies ar karaliaus, kunigaikščio net iki keliolikos skirtingų nuotraukų, tik rinkis.

Visa tvarkingai sukataloguota. Vien šis rinkinys, kuriam, manau, lietuviuose prilygstančio nėra, yra neįkainuojamai brangus visos tautos turtas.

Daumantas Čibas žinomas ir kaip kelionių aprašymų autorius (ir jo sūnus Kantrimas). Prieš porą metų jo paskelbti atos togiu aprašymai Kalifornijoje, paleisti per "Draugo" kultūrinio puslapio skiltis, dar ir dabar tebėra gyvi skaitytojuose. Kelionių išpūdžius jis turėtų paskelbti knygomis. Būdamas pirmiejiis fotografas, visas keliones liudija reto įdomumo meniškoms nuotraukomis. Jo raštai vaizdūs, skambūs, pilni sklandžių lietuviškų naujažodžių, gausūs tikrais gamtos aprašymais, augalais, gyviai, tuo suteikiant raštams mokslinės, geografinės reikšmės, greta jų literatūrinio skambesio. Daumantas reiškiasi ir kaip vaikų literatūros kūrėjas dar nuo nepriklausomos Lietuvos laikų. Prieš keletą metų iš Los Angeles persikėlęs į gamtą ir dabar gyvendamas Vista, Calif. apylinkėse, geriau pažįsta aprašomą gyvūniją, nei miestelėnai. Būdamas pavyzdingas sodininkas, gėlių augintojas, savo ūkelių padarė, iš buvusio pliko lauko, pūlikai žaliuojančių botanikos sodų. Augina kalakutus, žąsis, anči, ožkas bei kitka.

Bitės, bičių karalystė pagrindinis Daumanto užsiėmimas, greta visų kitų irgi pagrindinių pomėgių. Jų turi pora šimtų avilių, laikomų kalnuose. O, jeigu Daumantas madosis, be jokio gaimarumo ne tik aprašys bitučių karalystę, jį čiučenimus dailiadarbiai nuenuos, kad nei cikis baltžiedžio akeivos neprisidės. Vis į tą patį lietuviškumo aruodą, kad net gaidaišius padėjęs magarą susimąstys.

Pernai, nusidanginus pas Daumantą Čibą, tarpvartėje, užvertame atskyrimo maurojo nematyti piktas vilkinis šuo, didumu bene prilygęs asilėnui. Tiek piktas, kad dantimis graužė, plėšė medinius atitvėrimus, taip norėjo mane sudraskyti. Kitas, irgi krokodilo balsu maurojantis, alasavo kitoje sodybos pusėje. Nuo amerikiečių marinių gintis. Anie, matykis, naktimis skeryčiojasi po laukus, atliekamas ūkininkų antes, medaunes, triušynes palengvina.

Jo namukyje lentynos su lietuviškais knygomis, laikraščiais stirtomis prieloviuose sunumeruoti. Sienose gausu medžio drožinių, parodomų ar muziejams tinkamų, ne vien kukliam sodiečio vilaitės papuošimui. Dalis

PETE'S AUTO REPAIR
Taisoma — Motorai, automatinės transmisijos, atbūdiniai, generatoriai, starteriai, Motor Tune-up. Ir kiti patalysimai. PETRAS PIŠNYS, sav. 6211—15 S. Damen Ave. Tel. 737-3088.

SACRED HEART SCHOOL
Resident School For Boys
Grades 4 Through 8
BROTHERS OF THE SACRED HEART SCHOOL
ANDOVER, MASS. 01810

NAMŲ TAIŠYMO DARBAI
Stalniaus, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuvis — labai priinama kaina.
SKAMBINTI RE 7-9615

PROGRESS-PAZANGA COLLISION EXPERTS
A. & J. STANEVICIUS
(Fender) Pilnas Pataisymas
Plaukams — Ištepame — Dažome
Motoro, Karoserijos (Body), Sparnų
2637 W. 47th St., Tel. LA 3-9663
Chicago, Illinois 60632

Daumantas Čibas drauge su savo žmona prie jo paties rankomis pagaminto kryžiaus, kuris stovi Čibų sodyboje Vistoje, Kalifornijoje, netoli Meksikos sienos. Nuotr. Alg. Gustaidio

lietuviškos istorijos išpauštyta. Ne pabaiga, bus daugiau. Ne vien žiūrėti, glamonėti, glaudinėti norėtum tuos puikius Daumanto Čibo medžio drožinius.

Prieš ūkio vilaitę jau išaugintas sodelis. Įvairių žalumynų, spygliuotų, dygliuotų, lapuotų, kvėpiančių, plačiašakių ir sėliakrūmių, akmenimis atitvertų, medinėmis tvorutėmis apvestų, smėliu išbarstytų, žvaigždais išpluktų, žalia veja pasivaikščiojimų, vėjo gaimaruojamų pilnas Daumanto sodelis. Būc praleidęs nuopelnai ne vien Daumanto, bet jo žmonos, jos sesers, nepaprastai pasiaukojančio jų sūnaus Kantrimo. Visi keturi trūšia nuo tamsos iki tamsos. Tyliai, kukliai.

Sodelio viduryje jau plačiašakė eglė. Aplinkui Daumanto rankomis išpauštytas lietuviška ornamentika didelis kryžius. Išdailintas, išskaptuotas, išpuoštas nors į nežinomo kario muziejų statyti. Maldai, susikaupimui. Stovėjau greta ir taip lyg šventai, lyg graudų širdyje darėsi. Dieve, Dieve, kada išklausysi mūsų maldų, kada grąžinsi Lietuvai laisvę, nepriklausomybę, kada sutremsi mūsų tautos žudikus, mūsų tautos naikintojus? Eglės šakos ošia, neša šlamesį link kalnų, į tolius, prie bitučių. Maldai gal taip reikia.

Kryžius turi kelių aukštų pagražinimus, besistiebiančiai vis gražesnius, su dievdirbiškom skulptūrelėm. Net anas garsusis Lietuvos dievdirbys Vincas Svirskis turėtų kuo pasigrožėti, tikėkite. Apatinėje kryžiaus dalyje, ant metalinės priekalės, išrėžti valstybių vardai, daugiausia kentėjusių ir kovojusių prieš rusišką komunizmo imperializmą: Finland 1930-40, Lithuania 1944-52 (metus galvoja pakeisti), Greece 1946-49, Korea 1950-53, Hungary 1956-, Viet-Nam 1961-. Istorija dar nebaigta. Ją Daumantas papildys. Valstybės išvardintos angliškai, kadangi apylinkėse daugiau lietuvių kaip ir nėra, pas juos dažnai lankosi įvairūs amerikiečiai, čia daug ką sužinodami ir apie Lietuvą. Visur čia muziejus, tautos istorijos dalis.

Daumantas Čibas žilas, kaip ir Lietuvos istorija. Sveikas, linksmas, gyvas, tvirtas kaip ir pagrindinė lietuvių tautos dalis. Veidas išgraviuotas rėžių rėželiais, kaip ir aimanuoti negalinti Lietuvos žemėlė. Daumantas yra mažutė, vaikščiojanti Lietuva prie Ramiojo vandenyno Kalifornijoje.

Remkite dien. "Draugą".

"SLIM - GYM"
AS SEEN ON T. V. Easy terms \$2.00 down

LADIES

LOSE A DRESS

SIZE IN JUST

2 WEEKS

MEN

LOSE 2 BELT

NOTCHES IN JUST

2 WEEKS

FREE HOME DEMONSTRATION OR STOP IN AT
HOUSE OF HEALTH FOODS
6832 So. Pulaski. Tel. 581-3900 Chicago, Ill. 60629

• Lietuvos ir Pabaltijo rašytojai dar vis per mažai rašo 'karinėmis ir patriotinėmis' temomis. Juos daugiau tokiai kūrybai paskatinti Vilniuje, balandžio mėn. pradžioje, buvo sukvietas Pabaltijo rašytojų pasitarimas. Lietuvius ir kitus pabaltiečius Ka-

lininkų namuose atitinkamai 'švietė' rašytojai, atvykę iš Maskvos, Leningrado, Kaliningrado (b. Karaliaučiaus). Kalbėta apie karines temas ypač gro-

LIETUVIAI TELEVIZIJOJE
2615 West 43rd Street
Chicago, Illinois 60632
Tel. 254-2233 ar PR 8-5374

G E L E S
Vestovėms, banietams, laidotuviams ir kitokioms progoms
G U Z A U S K Ų
Beverly Hills Gėlinyčia
2443 W. 63rd Street Chicago, Illinois
Tel. PR 8-0833 — PL 3-0834

MOUNT MICHAEL BENEDICTINE HIGH SCHOOL
Elkhorn, Nebraska

A TOTAL LEARNING EXPERIENCE

Small classes encourage an excellent educational environment and the development of leadership qualities through emphasis on the

SPIRITUAL EDUCATIONAL PHYSICAL SOCIAL... development of the whole man.

Write:
Father Marie Gramlich, O.S.B.
Mount Michael Benedictine High School
Elkhorn, Nebraska 68022

LIETUVISKAS RESTORANAS, kuriame GAMINAMI LIETUVISKI VALGIAI.
Atdara nuo 6-ros valandos ryto iki 8-tos valandos vakaro.
Firmadieniais uždaryta
"PALANGA" RESTAURANT
6918 So. Western Ave. - GR 6-9758
JADVYGA ir JUOZAS BARTKUS, Savininkai

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. Lafayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4%

Mokamas 15 Dienų Mėty Certificate sąskaitas Minimum \$5,000.00

4 1/4%

Naujas ankštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. .... 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. .... 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

JEI JŪS NORITE SIŪSTI SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ IR KITAS USSR DALIS, NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI ŽINOMOS FIRMOS PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED by Vnešposyltorg)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA
1776 Broadway, New York, N. Y. 10019
Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynės ir kitų daiktų.

Firma - skyriai atidaryti kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1536 BEDFORD AVE.	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	378 MARKET STREET	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	RE 2-7476
PARMINGDALE, N. J.	FREEMAN ACRES	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	PO 9-1507
ALLENSTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	PR 5-1054
LOS ANGELES 4, CAL.	159 SO. VERMONT AVENUE	DU 5-0550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	DI 2-4240
BUFFALO 12, NEW YORK	701 FILLMORE AVENUE	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	365-0780
HARTFORD 6, CONN.	122-126 HILLSIDE AVENUE	249-6216
JERSEY CITY, N. J.	219 MONTGOMERY ST.	HE 5-6308
SYRACUSE, N. Y. 13204	515 MARCELLUS STREET	475-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	365-0740
SO. BOSTON, MASS.	396 W. BROADWAY	AN 8-1120
TRENTON 10, NEW JERSEY.	1152 DEPTZ AVENUE	EX 2-0306
RAHWAY, N. J.	47 E. MILTON AVENUE	381-8997

SAVE AT Mutual Federal Savings and Loan

2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILLINOIS 60608
Peter Kazanauskas, President Tel. 847-7747

OFFICE HOURS
Monday, Tuesday, Friday, 9 A.M. to 4 P.M.
Thursday, 9 A.M. to 8 P.M.
Saturday, 9 A.M. to 1 P.M.
No Business Transacted on Wednesday

6% PER ANNUM ON SAVINGS CERTIFICATES OF \$10,000. OR MORE, 2 YEAR MATURITY

5% PER ANNUM PASSBOOK ACCOUNT Paid and Compounded Quarterly

NOW INSURED TO \$20,000.

✻ ✻ ✻ ✻ ✻ ✻ ✻ ✻ ✻ ✻

Telef. — PProspect 8-2781

• Rašytojui Jurgiui Savickiui šiemet gegužės mėn. 2 d. būtų buvę 80 metų. Kaip žinome, šis mūsų nepriklausomos Lietuvos diplomatas ir ryškus ekspresionizmo, impresionizmo ir kitų modernių literatūros srovių atstovas lietuvių literatūroje, visas jas gražiai sulydęs į savo nuosavas temas ir stilių, mirė 1952 m. Prancūzijoje. Tiesiog sunku patikėti, kad jau ir nuo rašytojo mirties yra praėję 18 metų.

Nepriklausomos Lietuvos dešimtmečiuose išleistos dvi J. Savickio novelių knygos: "Šventadienio sonetai" ir "Ties aukštu

Jurgis Savickis

sostu". Po antrojo pasaulinio karo laisvuosiuos Vakaruos išėjo novelių knyga "Raudoni batukai" (1951), romanas "Šventoji Lietuva" (1952 ir antrojo pasaulinio karo dienoraštis dviejų tomų veikalas "Žemė dega" (1956 ir 1957). Už šią knygą autoriui paskirta jau pomirtinė 1956 metų Lietuvių rašytojų dr. jos premija. J. Rimosiaus slapyvardžiu J. Savickis yra išleides ir kelionių knygas: "Atostogos", "Truputis Afrikos", "Kelionės". Kai Jurgis Savickis mirė ir, kaip diplomatas ir rašytojas, okupantui jau negalėjo daugiau "nusiaksti", buvo leista išspausdinti jo rinkinių novelių knyga ir Vilniuje 1967 metais.

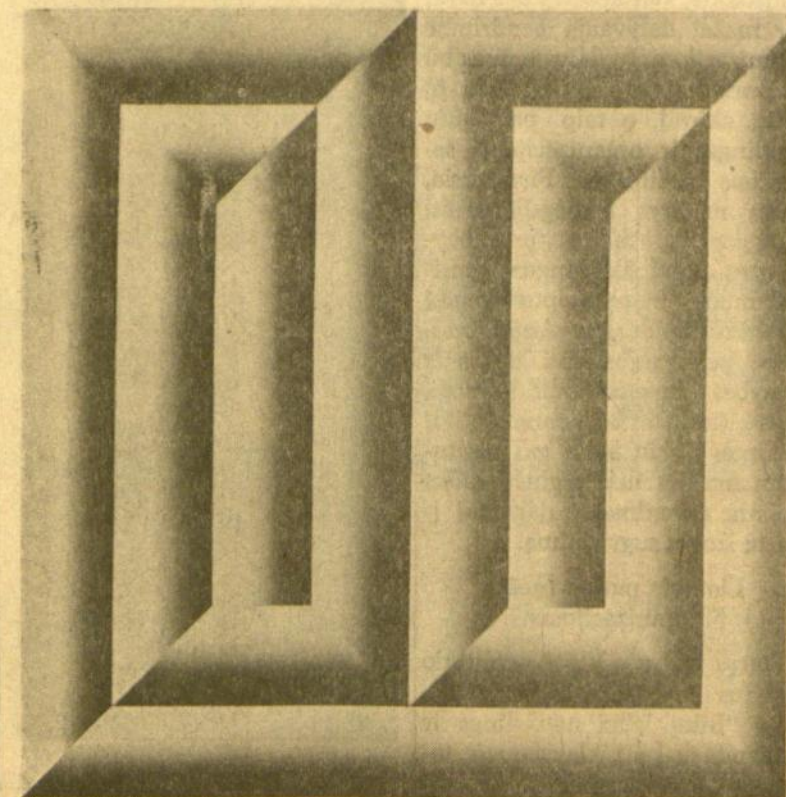
• Kazio Varnelio paroda — balandžio mėnesio Chicago kultūrinio gyvenimo akcentas, Chicagoje, Dabarties dailės muziejuje (Museum of Contemporary Art, 237 East Ontario St.) kovo 27 d. atidarytoji Kazio Varnelio darbų paroda dar vis randa plataus atgarsio šio didmiesčio spaudoje. Mūsų laikraštys jau buvo minėta, kaip tuoj po parodos atidarymo didžiųjų dienraščių meno kritikai labai palankiai rašė apie K. Varnelio paveikslus. Dabargi išskirtinį dėmesį jam paskyrė ir didelio formato, liukšusinio apipavidalinimo mėnesinis žurnalas "Chicago", balandžio mėnesio numeryje. Šitas žurnalas yra lyg ir visos Chicago rinktinio kultūrinio gyvenimo veidrodys. Balandžio mėn. numeryje, dailei skirtuosiuos puslapiuos, pirmenybė atiduodama Kazui Varneliui.

Žurnalo puslapi užsklendžiant K. Varnelio vieno paveikslu detale, "Chicago" meno kritikė Mary V. Nelson rašo: "Nuostabu, kad ši yra pirmutinė jo individuali paroda JAV-ėse, taip aiškiai liudijanti jo sugebėjimą apvaldyti precizišką, kietaburiaunį abstraktą. Tenka taipgi stebėtis, kad toks produktas ir igūdęs tapytojas galėjo taip ilgai pasilikti nepastebėtas šiais laikais, kada didžioji pramonė naudoja architektoniškas meno formas savo plačiųjų erdvių dekoravimui. Varnelio menas yra dekoratyvinis — masyvinio pobūdžio menas, lengvai galintis būti integraline pastato dalimi panašiai kaip romėniškieji

frizai. Varnelio milžiniškos lenktųjų formų išorinės ir vidinės linijos tiesiasi ir lenkiasi, kildamos iš drobės, lyg poliruota, išdrožta skulptūros figūra. Trys dimensijos sudaro svarbų jo tapybos aspektą, visai kitokį kaip Vasarely ir Brigit Riley, kurie efektui išgauti remiasi vien koloritu. Varnelis dirba su šviesa ir šešėliu, su kolorito minimumu, išgaudamas alsuojančias formas. Jis taip pat sukuria lyg ir ritmišką judesį iš sugretintų kontrastų — didybių ir mažybių, plokštinių ir reljefinių, švelnių ir ryškių spalvų.

Si Kazio Varnelio darbų paroda minėto "Museum of Contemporary Art" patalopse uždaramą šį sekmadienį (gegužės 10 d.). Šiandien ir rytoj čekagiečiams dar yra paskutinė proga ją pamatyti.

• Kun. dr. P. Celišius, atvykęs dirbti į Lietuvių sielovados centrą Europoje, turi dabar palankias kūrybiniam darbui sąlygas. Jau parašė leidinėli: "Ar Bažnyčia gali klysti?", kurį jau išspausdino saleziečiai Romoje; greit leidinėlis pasieks ir kitas lietuvių kolonijas. Ruošia spaudai ir antrą leidinį: "Ar žmogus įstatymui, ar įstatymas žmogui?" Kun. dr. P. Celišius susirūpinęs ir Lietuvos istorijos šaltinių lei-

Kazys Varnelis

Tapyba (Nuotr. Jono Dovydeno)

dimų; tuo klausimu ruošia porą straipsnių mūsų kultūros priedui. Dabar jis gyvena Bad Woerishofene (Kirchenstrasse 5, 8939 Bak Woerishofen, Germany).

• Turistinis Lietuvos žemėlapis. Okup. Lietuvoje neseniai "Minties" leidyklos išleistas "Lietuvos TSR turistinis žemėlapis" (red. L. Kokšienė) pasirodė turįs įvairių trūkumų ir atsiliekąs nuo panašių, seniau išleistų leidinių.

J. Martišius "Tiesoje" (bal. 1) nusiskundžia, kad leidiny nenurodytos gatvės miestų planuose, nenurodyta, kur ir kokie piliakalniai, gamtos paminklai, garsūs medžiai, nepažymėta net ir senoji Lietuvos sostinė — Kernavė. (E)

Jonas Mekas ieško toliau

AL. GIMANTAS

Jonas Mekas vėl prakalbėjo savo naująja filmo juosta, kuri, tam tikra prasme žvelgiant, gal yra net įdomesnė ir būdingesnė už visus iki šiol matytus jo filmus. Įdomesnė tuo atžvilgiu, kad naujasis jo darbas yra pavadintas dienoraščiu ir šikais. Užtat, norint bent kiek daugiau pažinti Meką, labai pravartu pamatyti ir "perskaityti" ekrane tą medžiagą, kuri, paprastai, kaip dienoraštis, gali būti ir labai subtili, ir lyriška, ir asmeniška. Čia kaip tik gali daugiau pagauti Meką aš, nors, antra vertus, kartais ir gali susidaryti įspūdis, kad daug kas liko neiškarpyta, gal net ir galutinai nesuredaguota, bet pačiam dienoraščio tvarkytojui, regis, nebūta jokio bereikalingo balasto ar detalės.

Jei iki šiol Mekos filmus matėme baltai juodoje juostoje, tai šie, jo vidinės išraiškos atspindžiai traukti spalvotame filme, kaip ir dera gyvenimo įspūdžių pasipaskojimui, kurie visad yra ir gilūs ir spalvingi. Bet ir naudojamas spalva, Mekas, regis, nebūna jos pavergtas, bent jau nepateikia jokių spalvinių naujų spektrų, kurių nebūtų naudojęs kas nors anksčiau. Spalva, jo šiame kūriny, nebūtinai ka — nors daugiau iškelia ar pabrėžia, atrodo, kad eilė dienoraščių puslapių neka būtų nukentėję ir atspauti juodai baltoje juostoje.

Visa filmo technika neišsiskiant ir nekomplikuota, ypač kai žiūrovas jau po pirmųjų filmo kadrių pamato, kad sulėtintas ar pagreiktas filmo veiksmas, tampa ne-

atskiriama dalimi Mekos filminio veiksmo. Ir šioje plotmėje jis nieko naujo neatranda ir nieko naujo neduoda. Užtat beveik kiekviename paveiksle gali jausti tą šilumą ir meilę, su kuria foto objektas stengiasi pagauti norimą vaizdą, siekiant norimo efekto. Nenuostabu, kad paties Mekos žodžiais, jis filmuoja kasdien be išimties. Kartais tai gali būti tik kelių sekundžių epizodas, pakankamas tai dienai, kartais gal ir eilės valandų neužtektų. Priklauso nuo aplinkos, nuotaikos ir paties siužeto. Gamta jam, regis, kaip ir nebūtinai, nebent tarp kita ko. Pagrindė jo ieškojimo yra žmogus ir tik jis vienas, jį prisitariant civilizacijos fone. Bet ir toji civilizacija dažniausiai yra reiškiamas didmiesčio, konkrečiai New Yorko, vaizdavime. Jis nevengia miesto parkų, skersgatvių, aikščių, jis net ieško tvenkinio, tiltų, gatvės... Iš judančio automobilio ar traukinio lango, jis ieško... ieško... Miestas vasara, rudenį ar žiemą. Aplinka jam visad turi ką pasakyti. Jis gaudo tą kartais konkretų, kartais tik abstraktų pasaulį, išnaudodamas visas technines galimybes ir trikštus, kokius tik galima išgauti iš jo naudojamos Bolex kameros. Jis turi savąją discipliną ir jai nenusižengia. Santūrumas, neperdėjimas, saikas ir skonis yra tie kriterijai, kurie yra jo dienoraščio pagrindu.

Nieškokime Mekos kūryboje didesnio estetizmo pradų — jis jų nesivaiko ir dėl jų nepereina į jokią akrobatiką, kad tik pataikavus vie-

nėra koks sacharinas, bet neatskiria-me prisiminti, kad ir Alg. Landsma Mekos pasakojimo dalis. Tai jo vaizdas, jo išgyvenimas, jo akių prizmė — nerasi čia jokio dirbtinumo, todėl jis yra atviras sau ir savo stebimam gyvenimui. Tai — savo ruožtu pristato kūrėją nuoširdžiu ir tikru. Vietomis to dienoraščio vaizdai ar škieų nuotrupos virsta tik minatiūriškais, skubiais vaizdais, per daug nesigilinant į detales ar net paties veiksmo esmę, leidžiant pačiam stebėtojų spręsti ar spėti pabaigą. Tuo tarpu kitoje vietoje jis darosi net perdėtai įkyrus nuolatiniiais pasikratojimais ir išstomis scenomis, bet kiekvienam atveju žiūrovui sudaromas įspūdis ir autoriaus norimas efektas.

Tad, kaip visapusiškai žvelgiant, atrodo toji Mekos "underground cinema"? Pirmiausia, krenta į akis, kad Mekas yra daugiau stebėtojas, bet ne dalyvis savo fiksuojamoje aplinkoje. Nėra jis ir moralistas, nekisha niekur jis savo "message", jis tik prakalba į žiūrovą kiek galint paprastesniu, nekomplikuotu žvilgsniu, be jokių pašalinių sugestių, kiekvienam suprantamu būdu. Jis gražiai išvengia vis dažniau pagrindiniame filme dirbtinai keliamo sensualizmo, tad ir jo parko ar parkrūmių scenos apsieina be jokių kopuliuojančių porų vaizdavimo. Mekas supranta ir išvengia ribą, kuri skiria tikrąjį meną nuo praeinančio ir dienos madai pavergtos dalyko. Šioje plotmėje vertinant, Mekos filmas žodis yra pozityvus ir tikrai daugiau patraukiantis už jo kolegų bandymus pagrindinio filmo ekrane. Mekos dienoraštyje nėra tuščių ar nublukusių lapų. Čia ir bus jo, kaip nepriklausomo filmo kūrėjo, stiprybė. Aplamai, Joną Meką, teisingiau, jo filminę kūrybą, yra be galo sunku atpasakoti, ją reikia pačiam pamatyti.

Baigiant, dar vienas skirsnis. Daug kas stato klausimą: "Ar Meras, toks paprastas ir gyvenimiškas, kas yra lietuviškas"? Prieš tai turi-

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Tel. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

HIGH RATES

Paid Quarterly

5% PASSBOOKS \$1,000 minimum INVESTMENT BONUS PLAN	6% \$5,000 minimum 2 YEAR CERTIFICATE 5 1/4% \$1,000 minimum 1 YEAR CERTIFICATE

Savings Insured to Highest reserves

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
4071 Archer Avenue Chicago, Illinois 60682

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS — TĖVAS IR SŪNUS —

MARQUETTE FUNERAL HOME

THREE MODERNISKOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Tel. GRevehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWnhall 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON

Savininko
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3914 West 111th Street
Vienas blokas nuo kapinių
Didžiausias Paminklų Planų
Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEdarcrest 3-6335

E U D E I K I S

Laidotuvių Direktorai
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Trys Moderniškos Kopolyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YARds 7-1741-2

Pasinaudokite Draugo „Classified“ skyriumi.

23 1/2 HOUR SERVICE

NAUJI GARO KATILAI (BOILERS) — KROSNYS — VANDENS SILDYTVUVAI GAZŲ IR ALYVA — NAMAMS IR PRAMONEI — ORO VALYTOJAI (AIR CLEANERS) & DREKINTUVAI, WESTINGHOUSE.

G. McGrath & Son

HEATING AND AIR CONDITIONING
3354 West 63rd Street, Tel. — 476-8400.
Atdara kasdien nuo 8:30 iki 6:00 P.M.; šeštad. nuo 9 v. r. iki 5 v. v.

since 1914...

MIDLAND B-66 patarnauja taupant ir duoda namams įvairių paslaugas. Dėkojame už pasitikėjimą ir esame pasiruošę Jums patarnauti atelty. Sas-tos apdraustos iki \$20,000.00.

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4440 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4470

5%
PASSBOOK SAVINGS
All Accounts
Compounded Daily
— Paid Quarterly

6%
2-YEAR SAVINGS
CERTIFICATES
(Minimum \$5,000)

FRANK ZAPOLIS

10% — 20% — 30% pigiau mokėsit už apdraudą nuo ugnies ir automobilio pas
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

A. VILIMAS MOVING

Apdraustas perkraustymas — Įvairių atstumu —
823 WEST 34th PLACE
Telef. — FRontier 6-1882

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEP C. LACK IR SŪNUS 2424 W. 69th Street Tel. REpublic 7-1213 2314 W. 23rd Place Tel. VIRginia 7-6672	POVILAS J. RIDIKAS 4354 S. Halsted Street Tel. YARds 7-191
PETRAS BIELIUNAS 4348 S. California Ave. Tel. LAfayette 3-3572	JURGIS F. RUDMIN 3319 S. Lituanica Ave. Tel. YA 7-1138-1139
ANTANAS M PHILLIPS 3307 So. Lituanica Ave. Tel. YARds 7-3401	VASAİTIS - BUTKUS 1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill., Tel. OL 2-1003

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925—5988

Lietuvių katalikų moterų organizacijų pasaulinės sąjungos tarybos suvažiavimas

LKMOPS tarybos metinis suvažiavimas, įvykęs kovo mėn. 14 d., Kultūros Židiny Brooklyne, pasižymėjo sklandumu ir gyvumu. Pirmoje suvažiavimo dalyje buvo tarybos atstovų posėdis, antroje dalyje viešas pasikalbėjimas ir diskusijos tema: „Ar lietuvių moteris turėtų daugiau įsijungti į bendrines organizacijas?“ Po to sekė meninė dalis ir vaišės.

Suvažiavimą 3 val. p.p. atidarė LKMOPS pirm. dr. A. Šlepetytė-Janačienė. Po sugiedotos maldos ir prezidento rinkimo, buvo praeitų metų suvažiavimo protokolo skaitymas ir priėmimas. Ji skaitė LKMOPS valdybos ir suvažiavimo dekr. dr. A. Rudzivanienė. Pirmininkė pranešė apie PLKMOPS valdybos 1969 m. veiklą pažymėjo susirinkimų skaičių, organizacijas, kurių minėjimuose ar suvažiavimuose valdyba atstovavo sąjungai, sveikino žodžiu ar raštu, ryši, kurį palaikė čia JAV-ėse bei su kitų kraštų lietuvių katalikų organizacijų skyriais. Dr. A. Janačienė taip pat paminėjo paskaitas, kurios buvo skaitytos tais metais įvairiomis progomis, vizitai daryti svetimų kraštų atstovams ar susirašinėjimai su Pasauline Katalikų moterų organizacijų unija.

Izd. M. Vaitiekūnienė pateikė žinių apie išdo padėtį.

Darbo apžvalga ir pranešimai

Brooklyno 29-tos kuopos pirm. O. Kubilienė kalbėjo apie narių skaičių, dabartinę veiklos padėtį ir metinius parengimus. E. Vaišnoraitė, 24-tos kuopos pirm. padarė darbų apžvalgą ir paminėjo sunkumus, sutinkamus visuomeninėje veikloje. Abi pirmininkės pažadėjo daugiau paremti tarptautinę lietuvių katalikų moterų veiklą.

P. Ažuolienė padarė pranešimą New Yorko Lietuvių katalikų moterų kultūros dr-jos vardu, kuri šįmet atšventė savo veiklos penketį ir be gausių darbų, padedant kitoms organizacijoms, ji kasmet rūpinosi Lituanistikos institutui Fordamo universitete lėšų telkimu ir stipendijų įteikimu tam tikslui ruošiamose popietėse. Taip pat dr. ja kasmet rengia, drauge su L.K. Religine šalpa, koncertus Kenčiančiai Bažnyčiai paminėti. Dr. A. Radzivanienė perskaitė „Giedros“ pirm. V. Kleivienės, ALRK sąj. atstovės K. Keblinskienės ir LKMO Pasaulinės sąjungos įgaliotinės Chicagoje A. Dumbrienės prisiųstus pranešimus.

Tarptautinė veikla

Apie LKMO Pasaulinės sąjungos ateities darbo gaires kalbėjo vicepirm. M. Lušienė, pateikdama informaciją iš šios organizacijos istorijos ir sutojo ties dabartine veikla, pabrėždama B. Venskienės didelį įnašą daugelį metų sėkmingai atstovaujant LKMO Pasaulinėje Katalikų moterų organizacijų unijoje. M. Lušienė taip pat palietė įgaliotinių reikala didesniuose centruose ir pranešė, kad dabartiniu metu sudaro-

mas jaunų akademikų branduolys, kuris ruošis vadovavimui ateityje, padės valdybai jos darbuose, kaip LKMOPS žinių leidime, jų paskirstyme, suvažiavime ir programų rengime bei kitur. Po trumpų diskusijų ir pasiūlymų posėdis buvo baigtas PKMOU malda.

Po pertraukos antrąją suvažiavimo dalį pradėjo dr. A. Janačienė, LKMO Pasaulinės sąjungos valdybos vardu pasveikindama atsilankiusius svečius. Ji tarė žodį tema: „Zvilgsnis į pasaulinę Katalikų moterų veiklą“, kurioje pabrėžė PKMOU sudėtį ir siekius, jos bendradarbiavimą ir atstovavimą didžioje tarptautinėse organizacijose kaip UNESCO, UNICEF, Europos ir Amerikos tarybose ir daugelyje kitų. Plačiau kalbėjo apie lietuves katalikes ir kuo jos prisideda prie tarptautinės veiklos. Ji pabrėžė, kad mūsų tautos padėtis pasaulinėje arenoje yra skirtinga nuo daugelio kitų laisvų kraštų, nes šalia darbo bendri žmonijos gerovei, lietuvių moters pareiga yra nuolat skelbti pasauliui mūsų tautai daromas skriaudas, informuoti užsienio spaudą, rašyti straipsnius, skleisti leidinius išleistus apie Lietuvą svetimom kalbom. Ji suminė Europoje įvykusius suvažiavimus ir kolokvijumus, kuriuose LKMOPS atstovė B. Venskuvienė vien tik 1969 m. bėgyje dalyvavo ir darė pranešimus Zenevoje Europos katalikų moterų suvažiavime, Paryžiuje - tarptautiniame kolokvijume, Olandijoje-Tilteneberge, Poissy-Prancūzijoje ir kitur. Taip pat buvo paminėta Kanados, Australijos, New Yorko, Chicago ir kiti veiklūs lietuvių katalikų moterų centrai.

Sveikinimai

Suvažiavimą žodžiu sveikino gen. Konsulas A. Simutis, New Yorko LB apygardos vardu M. Bulvičienė, Alto ir Katalikų federacijos vardu dr. A. Škėrys, LK

Lietuvių katalikų moterų organizacijų pasaulinė tarybos metinio suvažiavimo, įvykusio kovo 14 d., Kultūros Židiny, Brooklyne, atstovės: iš kairės, I-oj eilėj — LKMOPS pirm. dr. A. Šlepetytė-Janačienė, vice-pirm. M. Lušienė, garbės pirm. M. Galdikienė, O. Kubilienė, II-oj eilėj — sekr. dr. A. Radzivanienė, B. Reventienė, O. Koncienė, III-oj eilėj — izd. M. Vaitiekūnienė, R. Balsienė, O. Barauskienė, P. Ažuolienė ir E. Ramončionienė.

mokslo akademijos New Yorko Židinio vardu pirm. dr. D. Jasaitis. Nuoširdžiu plojimu buvo sutikta viešnia iš Lietuvos A. Grinčevičienė, kuri tarė keletą sveikinimo žodžių.

Sveikinimus raštu prisiuntė vysk. V. Brizgys, B. Venskuvienė-LKMOPS atstovė. Pas Kat. moterų or-ų unijoj, A. Sungailienė-Kanados Liet. Kat. moterų dr-jos Centro v-bos atstovė, Nekalto Marijos Prasidėjimo, seserys, O. Bačkienė iš Washingtono, V. Kleivienė — „Giedros“ pirm., A. Dumbrienė LKMOPS-gos įgaliotinė Chiagoje, K. Keblinskienė - ALRK sąj. atstovė, G. Kaneb-LKMOPS vicepirm. M. Watkins-Worchesterio skyr. pirm..

Ar suderinama visuomeninė veikla su vaikų auklėjimu?

Pasikalbėjime ir diskusijose tema „Ar lietuvių moteris turėtų daugiau įsijungti į bendrines organizacijas?“ dr. A. Janačienė paminėjo, kad plačiame pasaulyje vis didėja opinija, kad reikia daugiau moteris paskatinti ir nuširdžiai paremti jų dalyvavimą kultūriname ir visuomeniniame gyvenime. Iki šiol buvo vis iškeliamas moters, kaip motinos ir žmonos vaidmuo, kuris neabejotinai garbingas ir reikalingas, bet tuo pačiu keliamas klausimas, ar jai nedaroma skriauda įreminant ją vien tik tose pareigose? Ar lietuvių moteriai užtektų rūpintis savo vaikų tautiniu auklėjimu namuose? Ar imanoma suderinti visuomeninę veiklą su vaikų auklėjimu ir savo vyro gerbūviu? Ar lietuvių moteris yra pajėgi dirbti už namų ribų, rūpintis šeima ir dar dalyvauti organizacijose? Ar būtų reikšminga jai daugiau įsijungti į bendras su vyrais organizacijas ir kokios priežastys, kad lietuvių moterų jose palyginant mažai?

Nemėgstančios kalbėti moterys pristabdytų vyrų iškalbingumą Diskusijas pradėjo LKMOPS

garbės pirm. M. Galdikienė, pažymėdama, kad lietuvių dar tikrai per mažai dalyvauja bendrinėse organizacijose. Jų dalyvavimas būtų prasmingas, nes praplėstų jų pačių akiratį, o taip pat būtų naudingas ir organizacijoms sekančiais požiūriais. Pirmiausia, mūsų moterys nemėgsta viešai daug kalbėti, tai tas pristabdytų vyrų didelį iškalbingumą susirinkimuose ir nukreiptų dėmesį į konkrečius darbus. Antra, moterys, papratusios būti taikos ir vienybės puoselėtojomis šeimose, galėtų šias dorybes panaudoti ir veikime. Tokiu būdu gal turėtų mės mažiau tuščių ginčų mūsų viešame gyvenime ir darnesnį įvairių srovių sugyvenimą.

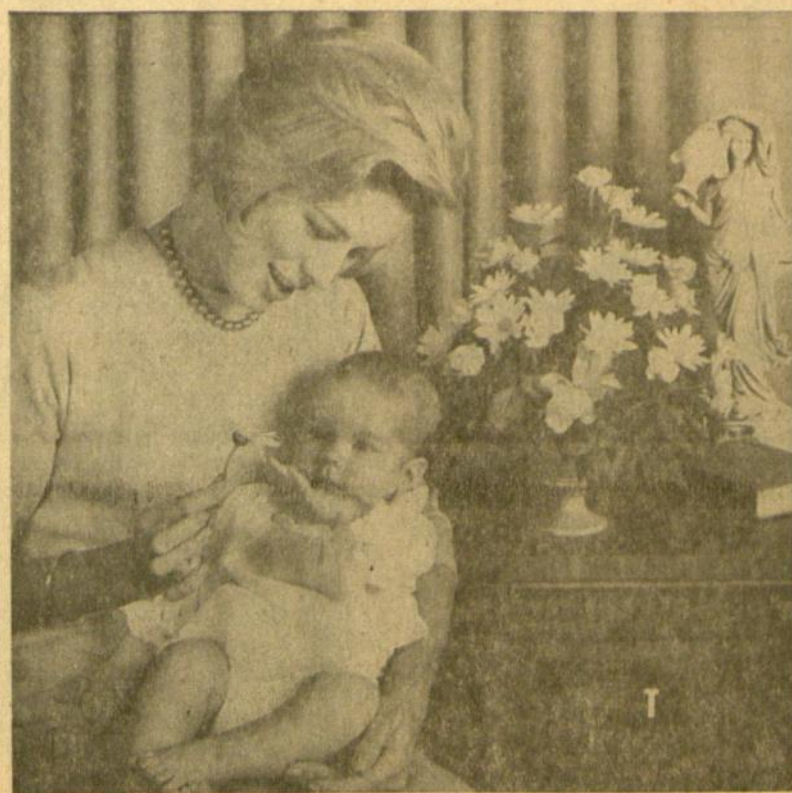
Lietuvių moters įnašas organizacijoms

Stasys Lužys, Vliko politinio skyriaus pirmininkas kalbėjo: „Būtų labai netikslinga ir nemadagu į šią klausiamąją temą atsakyti neigiamai. Visoms lietuviškomis organizacijoms trūksta dirbančių žmonių, ir tas trūkumas bene yra svarbiausia priežastis silpnėjančios veiklos. Jei lietuvių moteris didesniu skaičiumi ir didesniu uolumu prisidėtų prie dirbančių žmonių skaičiaus, atneštų iniciatyvos ir naujo impulso, būtų ir didelis džiaugsmas ir didelis laimėjimas. Lietuvių moters didesnis įnašas konkrečias darbas lietuvių bendruomenėi, K Federacijai, susivienijimams, Amerikos Lietuvių tarybai ir Vlikui būtų pačios didžiausios vertės, jei tinkami asmenys ateitų į tinkamas vietas. Individualiai vertinant, ne kiekviena moteris, taip kaip ir ne kiekvienas vyras, tinka visoms sritims. Kai kurios gyvenimo sritys yra daugiau vyriškos, kai kurios daugiau moteriškos. Tai prigimties lemtis ir su ja reikia skaitytis. Dažniausia tie dalykai susitvarko savaime, bet būna ir nesusipratimų.

Šeimos pareigos yra pirmoje eilėje, o tik tai kas lieka nuo jos, gali būti pašvesta visuomenės veiklai“.

Diskusijos

I diskusijas įsitraukė: gen. konsulas A. Simutis, J. Pumputienė, J. Vytyvienė, Ulėnienė, dr. Radzivanas ir kiti. Visuomio buvo pabrėžta, kad lietuvių moteris, auginanti mažamečius ar mokyklinio amžiaus vaikus, ne visuomet gali įsitraukti į platesnį visuomeninį darbą dėl visoms žinomų priežasčių. Dėl to ji ir nesmerkiama. Ji prisideda, kiek jėgos ir laikas leidžia. Buvo pripažinta, kad lietuvių moteriai šalia naminių darbų taip pat reikia dvasinės atgaivos, aplinkos pakeitimo ir akiračio praplėtimo. Jų vyrai turėtų tai suprasti ir sudaryti sąlygas jos asmens ugdymui. Moterys, ypač tos, kurios jau užaugino vaikus, plačiau įsijungdamos į bendrines organizacijas, papildytų ir praturtintų savo gyvenimą, o taip pat konkrečiai prisidėtų prie mūsų pavergtos tautos laisvinimo darbų. Be to, tai būtų taip pat visuomeninės

Motinos diena

veiklos gražus pavyzdys jaunajai kartai.

Meninė dalis

J. Balsytė deklamavo mūsų poetų kūrinius: Alės Nakaitės — Pavasari, Leonardo Andriekaus-Briedį, Liūnės Sutemos—Pirmąją kelionę ir Maironio — Nedaugel mūsų. M. Sandanavičiūtė skaitė ištrauką iš Nelės Mazalaitės kūrinio — Miestelis, kuris buvo marino. T. Dzikiėnės vadovaujamos kanklininkės A. Bružaitė, R. Leleivaitė ir A. Staknytė du kartus

pasirodė publikai, išpildydamos liaudies dainų pynę.

Po valdybos padėkos žodžio, svečiai pakilioj nuotaikoj ilgai šenkučiamsi prie skoningai papuošto stalo. Vaisiams vadovavo B. Reventienė. Svečių tarpe, be anksčiau išvardintų mūsų organizacijų atstovų su žmonomis, dalyvavo ir Lietuvių moterų klubų federacijos narės bei kiti visuomenės veikėjai. Suvažiavimo metu viršutinės Kultūros Židinio patalpose vyko J. Balsytės keramikos ir M. Vainiūtės kūrinių parodėlė.

Lenkai apie lietuvių soliste

Chicagoje lenkai pastatė operą „Tosca“, kur pagrindinį vaidmenį turėjo mūsų solistė Prudencija Bičkienė. Publika ir lenkų spauda labai šiltai apie jos pasirodymą atsiliepė. Dienraštis „Dziennik Chicagoski“ bal. 21 d. rašė: „Florijos Toscos vaid-

išgirsti miela lietuvi. Turime vilą, kad tai nebus paskutinis kartas. Ji turi gerą balsą ir išėjusi gerą vokalinę mokyklą. Be to — didelis vaidybinis sugebėjimas, mokėjimą išgyventi scenas, pilnas dramatiškumo. O tai nelengva. Kiek reikia pavargti, kad tragiškoje scenoje išdainuoti „Tai žmogus, prieš kurį drebėjo visa Roma“. Tas „drebėjo Roma“ nėra lengvas net lenkui solistui, o ką bekalbėti apie lietuvi, kuriai lenkų kalba svetima. Kartu reikia vaidinti akimis, veidu, balsu. Kalbos svyravimus išlygino labai mielas provincijos akcentas. Bravo, ponja Bičkienė. Ji pelno pripažinimą ne tik už gerai atliktą Toscos partiją, bet taip pat už dideles pastangas nugalėti sunkią kalbą.“

Recenzijose šiltai atsiliepiama ir apie mums pažįstamą solistą Wiciką.

Pažymėtina, kad ir lenkų operos organizatorius — dirigentas Wolski palaiko ryšį su lietuviais. Prieš spektaklį net pats buvo atvykęs į „Draugo“ redakciją.

J. Daugl.

Kiek išleidžia moterys?

Statistika rodo, kad moterys išleidžia 85 procentus vartotojo dolerio, vaikai 15 procentų, o vyrai likusią dalį.

„Gintaro“ baltos programos choreografe Genovaitė Malušienė.

DEBIUTANČIŲ ARBATELĖ

Silvija Petrošienė (Petrosus), gyv. Glen Elyn, suruošė savo puikiamame name, gražioj gamtos aplinkoje arbatėlę pereitą sekmadienį, pagerbiant sesers dukterį Carol Jean Statkutę Krajickę, Genovaitės (Ambroziūtės) ir Milo Krajickę dukterį, gyv. 680 S. Artesian Ave. Jaunoji mergaitė bus pristatyta, kaip debutantė 10-tame Gintaro baliuje, rengiamame Chigos Lietuvių moterų klubo birželio 20 d., šeštadienį, South Shore Country Clubo salėje. Baigusi pradžios mokyklą, ji gegužės mėn. baigs Marijos aukš mokyklą.

Ateityje planuoja studijuoti Chicago menos institute.

Tarp dalyvavusių arbatėlėje matėsi: jos močiutė iš motinos pusės Bronė Ambrose; jos motina Genovaitė Krajickė, C. I. M. klubo pirmininkė; jos močiutė iš tėvo pusės Elena Statkienė Verbelienė, gyv. Dania, Florida; Juzė Daužvardienė, klubo pirm.; Marija Rudienė, baltos rengimo komiteto pirmininkė; Bronė Dodge, teta; puseserė Adeline Kutchins; teta Viktorija Kutchins; Konstancija Hofer; Viktorija Osin skienė; Genovaitė Stasiukaitienė; Sofija Vizgardienė; Anastazija Aleksišienė; Elena Woidatienė; Rūta Woidatienė; Valerija Stanaitienė; Juzė Swilainienė; Anelė Pacienė; Juzė Lapinskienė (rezervacijų pirm.); Kelen Alen (propagandos pirm.); Ema Lukas; Bronė Nebirieza; Genovaitė Malušienė choreografe, ir Genovaitė Giedraitienė, programos knygos spausd-pirm.

Taipgi dalyvavo Card Jean 'seserys' debutantės, kurių šiemet yra visos tuzinas: Sharon Botica, Marilyn Brazytė, Anita Giedraitytė, Rūta Elena Giedraitytė, Dalia M. Jasaitytė, Carlyn Kasarski, Sharon Keck, Joana Markeviciūtė, Mary Louise Pudge, Rožytė Marija Rudytė, Mary Jo Wenckus.

Dvigubas dorovės standartas

Spaudoje pasirodė užklausa: ar yra įprastas dvigubas dorovės standartas? Atsakytas, kad tai yra net labai dažnas dalykas. Žmonės dažnai tikisi iš tų, kurie yra turtingi ir stovi aukštai visuomeninėje padėtyje, kad jie būtų socialūs, altruistai, aukštos inteligencijos, gerai informuoti ir aukštos etikos. Iš 'žemesniųjų' žmonių, tuo tarpu, nesitikima nieko arba labai mažai. Priešingai, jie dažnai laikomi nusiskriausios aukos piktos 'visuomenės'. Iš tikrųjų, sako psichologai, visų klasių žmonės yra su žmogiškom ydom, ir jie turėtų būti taip traktuojami. Reikalauti tobulybės iš vieno ir nieko iš kitų ne tik didžiai neteisinga, bet ir nenaudinga.

Ką vaikas išmoksta savo aplinkoj?

Jei vaikas gyvena nuolatinės kritikos aplinkoj, jis pats išmoksta viską lengvai pasmerkti.

Jei vaikas gyvena nedrausmingoj aplinkoj, jis išmokst peštis.

Jei vaikas gyvena apsuptas pašaipos, jis išmoksta būti labai droviu.

Jei vaikas gyvena gėdingoj aplinkoj, jis išmoksta jaustis labai kaltu.

Jei vaikas gyvena tolerancijoj, jis išmoksta būti didžiai kantriu.

Jei vaikas gyvena nuolat padrašinamas, jis išmoksta igyti pasitikėjimą.

Jei vaikas gyvena pagiriamas dėl gero, jis išmoksta įvertinti.

Jei vaikas gyvena, pažindamas sąžiningumą ir garbingumą, jis išmoksta pažinti teisingumą.

Jei vaikas gyvena saugiai, jis išmoksta tikėti žmonėmis.

Jei vaikas gyvena santaikoj, jis išmoksta pakęsti pats save.

Jei vaikas gyvena primtinioj aplinkoj, jis išmoksta būti draugišku.

Tada jis išmoksta mylėti ir rasti meilę sau ir kitiems šiame pasaulyje.